

ATITUDINI

Medierea și concilierea: norme europene și naționale

*Éric Battistoni, judecător,
Tribunalul Muncii din Verviers, Belgia*

*Marco Bouchard, Procuror,
Parchetul din Torino, Italia*

The Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters aims to achieve a more efficient and adequate justice, by ensuring a better access to methods of settling disputes, especially by promoting judicial as well as extrajudicial mediation services.

Consequently, the Directive provides certain procedural norms, whose purpose is to generate proceedings deemed as more suitable to the parties' needs, liable to be freely complied with and likely to build up sustainable relationships between litigants. As aimed by the European legislator, the parties would be responsible for carrying out the proceedings: those would be empowered to initiate as well as to end in any time the proceedings. Nonetheless, the internal legal framework has to provide the power of the courts to limit the proceedings in time. Conversely, courts should be empowered to inform litigants on the mediation remedy, each time that legal remedy is deemed as suitable.

The authors present the evolution concerning mediation and conciliation in certain Member States of the European Union, evolution dealing with the professional training of the mediators and conciliators, the disciplinary norms, the alternative settlement of disputes in other fields and with the responsible bodies.

I. CONSILIUL EUROPEI

↑
Începând cu anul 1980, Consiliul Europei s-a interesat îndeaproape cu pri-

vire la modalitățile de justiție alternativă¹:
1. **Recomandarea R (81) 7** a Comitetului de Miniștri cu privire la accesul la justiție își propune să încurajeze

¹ Materialul a fost realizat cu ajutorul următoarelor surse: Rețeaua judiciară europeană în materie civilă și comercială (http://ec.europa.eu/civiljustice/adr_ec_fr.htm), Consiliul Europei – Comisia Europeană pentru Eficacitatea Justiției (CEPEJ, http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/mediation/default_fr.asp), CMAP (Centrul de Mediere și Arbitraj de la Paris, [\[www.mediationarbitrage.com/interne.php?page=58&niveau=1\]\(http://www.mediationarbitrage.com/interne.php?page=58&niveau=1\)\), Raport de informare cu privire la medierea în Europa \(COM \[2004\] 718 final/E 2844 <http://www.assemblee-nationale.fr/12/pdf/europe/rap-info/i3696.pdf>, acest raport a fost depus de către Delegația Adunării Naționale Franceze pentru Uniunea Europeană și înregistrat la Președinția Adunării](http://</p></div><div data-bbox=)

procedurile care simplifică acest acces, printre care «*concilierea părților și reglementarea diferendelor pe cale amiabilă, înaintea oricărei proceduri judiciare sau în cursul unei proceduri angajate*».

2. **Recomandarea R (86) 12** a Comitetului de Miniștri cu privire la diminuarea sarcinii tribunalelor, preconizează «*reglementarea pe cale amiabilă a diferendelor, fie în afara ordinului judiciar, fie înainte sau după procedura judiciară*».

3. **Recomandarea R (93) 1** a Comitetului de Miniștri cu privire la accesul efectiv la drept și la justiție, pentru persoanele aflate în situație de sărăcie extremă, sugerează accesul efectiv la «*modalitățile extrajudiciare de soluționare a conflictelor..., precum medierea și concilierea, ... prin aceasta înțelegându-se beneficiul la ajutorul judiciar sau orice altă formă de asistență a acestor modalități de soluționare a conflictelor*».

4. **Recomandarea R (94) 12** a Comitetului de Miniștri cu privire la independența, la eficacitatea și rolul judecătorilor consacră, ca o veritabilă obligație judiciară: «*încurajarea părților în obținerea unei reglementări pe cale amiabilă*» (a se consulta Principiul V -3, e).

5. **Recomandarea R (95) 5**, cu privire la îmbunătățirea funcționării sistemelor și procedurii de recurs în materie civilă și comercială, cere în mod expres judecătorului să vegheze asupra «*încurajării la reglementarea pe cale amiabilă*» (a se consulta articolul 6 g).

6. **Recomandarea R (98) 1** **coroborează** recurgerea la medierea familială.

Medierea este definită în directivă în termeni foarte vagi, ca fiind un proces structurat, oricare ar fi modalitatea prin care acesta este numit sau vizat, în care două sau mai multe părți ale unui litigiu încearcă prin forțe proprii, în mod voluntar să ajungă la un acord cu privire la soluționarea litigiului lor, cu ajutorul unui mediator.

7. **Recomandarea R (99) 19** stimulează medierea penală.

8. **Recomandarea R 2001) 9** susține «*modalitățile alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private*»

9. **Recomandarea R (2002) 10** încurajează medierea în materie civilă (adoptată de Comitetul de Miniștri la data de 18 septembrie 2002).

10. **Propunerile CEPEJ (2007) 14 din data de 7 decembrie 2007**, intitulate «*Linii directoare ce vizează îmbunătățirea punerii în practică a recomandărilor existente*».

CEPEJ (*Comisia Europeană pentru Eficacitatea Justiției*) a condus un studiu, în statele europene, în ceea ce privește impactul ultimelor patru recomandări cu privire la mediere. Datorită acestui studiu, CEPEJ a elaborat linii directoare și propune măsuri specifice, ce vizează asigurarea unei mai bune aplicări efective a următoarelor recomandări:

- *Recomandarea (98) 1* cu privire la medierea familială
- *Recomandarea (2002) 10* cu privire la medierea în materie civilă²

naționale pe data de 13 februarie 2007, apoi prezentat de deputatul Jacques Floch), Jayne Singer, *The EU Mediation Atlas, Practice and Regulation*, CEDR, CMS, LexisNexis, Clochester (UK) 2004), răspunsurile membrilor și secțiilor naționale ale asociației GEMME, la un chestionar

privind regulile și practicile de mediere din statele lor.

²<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1140817&SecMode=1&docId=1191494&Usage=2>

- *Recomandarea (99) 19* cu privire la medierea în materie penală³
- *Recomandarea (2001) 9* cu privire la modalitățile alternative de soluționare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private⁴

II. UNIUNEA EUROPEANĂ

1. Generalități: realizările Uniunii Europene

Inițiativa pentru U.E. a fost luată de Consiliul European reunit la Tampere, pe 15 și 16 octombrie 1999. Ambiția acestui consiliu de miniștri viza un spațiu de libertate, de securitate și de justiție, care să acopere toată Europa. Printre mai multe măsuri prezentate, invita statele membre și Comisia Europeană să stimuleze, să instaureze sau să organizeze proceduri A.D.R. sau *Modalități Alternative de Reglementare a Conflictelor*. În optica Consiliului European, un mai bun acces la justiție în Europa ar trebui să decurgă dintr-o *multiplicare de acorduri transacționale care să pună capăt conflictelor*.

Consiliul European vizează două obiective: pe de o parte, acordurile născute dintr-o mediere ar fi mult mai susceptibil să fie executate în mod voluntar, iar pe de altă parte, relațiile personale sau comerciale ar putea astfel să fie prezervate în mod durabil între părți.

Pentru a pregăti această evoluție a justiției în Uniunea Europeană, Comisia Europeană a prezentat în anul 2002, o Carte Verde⁵ cu privire la ADR în Europa. Comisia dorea să angajeze o consultare largă a statelor membre și a tuturor persoanelor interesate să încurajeze recurgerea la mediere.

Scopul Comisiei era să pregătească în mod clar o legislație-cadru europeană. Comisia estima că această legislație era necesară pentru ca părțile care recurg la mediere să poată să aibă ca temei un mediu juridic previzibil. În acest spirit, Comisia nu a ezitat să abordeze anumite întrebări destul de delicate, cum ar fi relația armonioasă a celor din ADR cu procedurile judiciare sau echilibrul între nevoia tranzacțională de flexibilitate și garanția unei bune calități a rezultatelor în ceea ce privește justiția.

Pe de o parte, această legislație-cadru se concretizează, în prezent, prin Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 21 mai 2008 „cu privire la anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială”.⁶

Pe de altă parte, un „**cod de conduită al mediatorului**”⁷ a fost publicat de Comisia Europeană la data de 4 iulie 2004; la acesta au aderat deja numeroase asociații de mediatori, avocați, industriași, negustori sau consumatori, care propun medierea.

³ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1140808&SecMode=1&docId=1191476&Usage=2>

⁴ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1140829&SecMode=1&docId=1191504&Usage=2>

⁵ http://europa.eu/eur-lex/fr/com/grp/2002/com2002_0196fr01.pdf

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:FR:PDF>
De asemenea, COM (2004) 718 final 2004/0251 (COD) și SEC (2004) 1314

⁷ http://ec.europa.eu/civiljstice/adr/adr_ec_code_conduct_fr.pdf

Este necesară acum să explicăm pe scurt importanța acestei directive și a codului de conduită, iar mai apoi să notăm câteva inițiative interesante luate de Comisia Europeană, pentru a stimula medierea.

2. Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 21 mai 2008 *cu privire la anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială* își propune să garanteze o justiție mai eficientă și mai adecvată, prin îmbunătățirea accesului la modalitățile de soluționare a litigiilor, mai ales prin încurajarea ofertei de servicii de mediere, atât judiciare, cât și extrajudiciare.

În acest sens, directiva trasează mai multe **norme procedurale**, al căror scop este acela de a genera procese mai bine adaptate nevoilor părților, care vor duce la acorduri mai bine respectate în mod voluntar și care vor păstra o relație amiabilă și durabilă între părți. În spiritul legislatorului european, părțile în sine sunt responsabile pentru acest proces: ele pot să îl organizeze, așa cum cred de cuviință și să îi pună capăt în orice moment. Cu toate acestea, dreptul național ar trebui să prevadă posibilitatea ca jurisdicțiile să limiteze procesul de mediere în timp. În mod invers, jurisdicțiile ar trebui să poată atrage atenția părților cu privire la posibilitatea unei medieri, de fiecare dată când aceasta apare ca soluția cea mai potrivită.

„**Medierea**” este definită în termeni foarte vagi, ca fiind un **proces structurat, oricare ar fi modalitatea prin care acesta este numit sau vizat, în care două sau mai multe părți ale unui litigiu încearcă, prin forțe proprii, în mod voluntar, să ajungă la un acord cu privire la soluționarea litigiului lor, cu ajutorul unui mediator**. Potrivit directivei, „**mediatorul**” va fi orice terț solicitat să conducă o mediere cu eficiență, imparțialitate și competență, oricare ar fi denumirea sau profesia acestui terț în statul membru respectiv și oricare ar fi modul în care acesta a fost numit pentru a conduce așa-zisa mediere sau modul în care a fost însărcinat să o conducă.

În ceea ce privește **articularea delicată între aceste procese tranzacționale și procedura judiciară**, legislatorul european estimează trei ipoteze⁸:

1. dacă dreptul național permite judecătorului să acționeze în calitate de mediator, directiva ar trebui atunci să se aplice procesului de mediere pe care judecătorul îl conduce, cu condiția ca acesta din urmă să nu aibă de soluționat nicio procedură judiciară legată de obiectul litigiului;

2. în schimb, directiva nu se referă la încercările făcute de jurisdicție sau de judecătorul însărcinat cu rezolvarea unui litigiu în cursul procedurii judiciare privind acest litigiu⁹;

3. în cele din urmă, directiva nu se referă nici la cazurile în care judecătorul

⁸ Directiva include în mod expres „medierea condusă de către un judecător care nu este însărcinat cu nicio procedură judiciară care să aibă legătură cu litigiul respectiv”. Ea exclude „încercările făcute de jurisdicție sau de judecătorul care soluționează un litigiu, pentru a-l rezolva în cursul procedurii judiciare relative la așa-numitul litigiu”.

⁹ Prin extensiune, directiva nu ar trebui să „se aplice nici tratativelor precontractuale nici proceselor cvasijudiciare, precum anumite proceduri judiciare de conciliere, plângerile consumatorilor, arbitrajul și deciziile de expert sau proceselor în care persoane sau instanțe emit o recomandare formală, opresivă sau nu, cu privire la soluționarea litigiului.”

care are pe rol cauza *cere asistența sau sfaturile unei persoane competente* (spre exemplu, o conciliere în curs).

În orice caz, legislatorul european încurajează în mod explicit judecătorii naționali:

- să le sugereze părților în proces să recurgă la mediere atunci când aceasta pare a fi o soluție bună, și, dacă părțile acceptă să încerce o negociere,
- să dispună atunci suspendarea procesului judiciar și începerea unei proceduri de mediere.

În subsidiar, conexiunea între tranzacții și jurisdicții se articulează în jurul eliberării titlului executoriu care să solidifice acordurile obținute în urma negocierii: pentru directiva europeană, *„părțile sau una dintre ele, cu consimțământul expres al celorlalte, pot să ceară ca întreg conținutul unui acord scris, obținut în urma unei medieri, să devină executoriu. Conținutul unui astfel de acord trebuie să devină executoriu, cu excepția cazului în care acest conținut este în contradicție cu dreptul din statul membru în care cererea este formulată sau în cazul în care dreptul din acest stat membru nu prevede posibilitatea ca acest conținut să devină executoriu”¹⁰.*

În orice ipoteză, directiva *nu determină* acordurile privind drepturile și obligațiile ce țin de ordinea publică (de reținut: de care părțile nu pot dispune ele însele, în temeiul legislației). Legislatorul european notează că asemenea drepturi și obligații sunt deosebit de frecvente în dreptul familiei și în dreptul muncii.

Călcâiul lui Ahile al acestei directive ar trebui să se situeze la nivelul câmpului său de aplicare, *ratione personae*. De fapt, dispozițiile directivei se aplică în mod exclusiv în cazul medierilor de litigii transfrontaliere¹¹.

Această expresie „litigii transfrontaliere” acoperă așadar **numai situațiile conflictuale care prezintă elemente transfrontaliere**. O astfel de restricție înlătură din câmpul de aplicare al directivei majoritatea litigiilor: cele mai multe se regăsesc circumscrise în interiorul unei frontiere naționale. Cu toate acestea, „economia legii” este în mod clar explicată în preambulul acestei directive, pentru că legislatorul european arată aici în mod expres dorința ca statele membre să aplice și principiile directivei în cadrul proceselor de mediere, care sunt doar interne.

¹⁰ Conținutul acordului poate deveni executoriu prin intermediul unei jurisdicții sau a unei alte autorități competente cu ajutorul unei judecăți sau a unei decizii sau într-un act autentic, în conformitate cu dreptul din statul membru în care cererea este formulată. Statele membre trebuie să comunice comisiei numele jurisdicțiilor sau al altor autorități competente, pentru a da o formă acordurilor obținute în urma negocierii, cu ajutorul unui titlu executoriu.

¹¹ În primul rând, în articolul 2, directiva definește drept „litigiu transfrontalier” *orice litigiu în care cel puțin una dintre părți este domiciliată sau are reședința principală într-un stat membru, altul decât statul membru al oricărei alte părți, la data la care:*

a) *părțile cad de comun acord să recurgă la mediere după nașterea litigiului;*

b) *medierea este dispusă de o jurisdicție;*
c) *o obligație de a recurge la mediere ia naștere în virtutea dreptului național; sau*
d) *părțile sunt invitate să recurgă la mediere în conformitate cu articolul 5.*

În al doilea rând, directiva înțelege, de asemenea, prin „litigiu transfrontalier”, *orice litigiu în care proceduri judiciare sau de arbitraj care au loc în urma unei medieri între părți, să aibă loc într-un stat membru, altul decât cel în care părțile își au domiciliul sau reședința principală, la data precizată în paragraful 1, punctul a), b) sau c).*

În cele din urmă, pentru această directivă, *domiciliul este determinat în conformitate cu articolele 59 și 60 ale Regulamentului (CE) 44/2001.*

Se prevede ca medierea să fie condusă în așa fel încât să garanteze **confidențialitatea**. De aceea, cu excepția acordului părților, mediatorul sau persoanele care participă la administrarea procesului de mediere nu vor fi nevoite nicidecum să producă informații care să rezulte dintr-un proces de mediere în relație cu acesta, în calitate de dovadă în contextul unei proceduri judiciare civile sau comerciale, sau în contextul unui arbitraj. Prin excepție, garanția de confidențialitate ar putea să fie abandonată în următoarele cazuri:

- atunci când acest lucru este necesar din motive imperioase de ordin public în statul membru respectiv, mai ales pentru a asigura protecția intereselor primordiale ale copiilor sau pentru a împiedica orice încercare de lezare a integrității fizice sau psihologice a unei persoane;

- în cazul în care divulgarea conținutului acordului rezultat în urma medierii este necesar pentru a pune în practică sau pentru a executa așa-numitul acord.

Directiva prevede, de asemenea, și anumite **efecte** alăturate medierii:

- spre exemplu, *termenele de prescripție*: astfel, statele membre trebuie să vegheze asupra faptului că părțile care aleg medierea cu scopul de a încerca să rezolve un litigiu, să nu fie împiedicate mai târziu de a începe o procedură judiciară sau o procedură de arbitraj cu privire la acest litigiu, din cauza scurgerii termenelor de prescripție în timpul procesului de mediere.

- un alt exemplu îl constituie *calitatea medierilor* pe care statele membre trebuie să le încurajeze, prin orice mijloc pe care acestea îl consideră potrivit, cum ar fi pregătirea inițială și continuă a mediatorilor sau elaborarea

de coduri voluntare de conduită și aderarea la aceste coduri a mediatorilor și a organismelor care oferă servicii de mediere sau orice alte mecanisme eficiente de control al calității relative la oferirea de servicii de mediere.

În cele din urmă, directiva încă sugerează recurgerea la tehnicile moderne de comunicare în cadrul proceselor de mediere.

Toate prescripțiile acestei directive vor fi transpuse foarte repede în toate legislațiile naționale, și anume înainte de data limită de 21 mai 2011.

III. În „Codul de conduită al mediatorului” din data de 4 iulie 2004, Comisia Europeană a emis diferite deziderate, în speranța garantării spațiului de mediere:

Mediatorii trebuie să fie competenți și să cunoască foarte bine procedura de mediere. Ei trebuie să beneficieze de bună pregătire, încă de la început și să se formeze în mod constant, atât pe plan teoretic, cât și practic, cu precădere în funcție de normele sau sistemele de acreditare în vigoare în statul membru în care își desfășoară activitatea.

Mediatorul trebuie să se asigure că posedă pregătirea și **competențele** necesare pentru a conduce medierea înainte de a accepta să fie desemnat în acest scop, și, la cerere, să ofere părților informații privind pregătirea și experiența sa. Mediatorii pot face publicitate pentru serviciile lor, cu profesionalism, cinste și demnitate.

Acțiunea mediatorului trebuie să fie în permanență **imparțială** și trebuie văzută ca atare. Mediatorul trebuie să se angajeze spre a servi tuturor părților, într-un mod echitabil, în cadrul medierii. Înainte de a-și începe sau continua medierea, mediatorul trebuie să divulge

toate circumstanțele care sunt de natură să îi afecteze **independența** sau să antreneze un conflict de interese sau care sunt susceptibile să fie considerate ca atare. Această obligație subzistă pe tot parcursul procedurii.

Aceste circumstanțe sunt:

- orice relație privată sau profesională cu una dintre părți,
- orice interes financiar sau de altă natură, direct sau indirect, la sfârșitul medierii,
- faptul că mediatorul sau un membru al cabinetului său a acționat într-o altă calitate decât aceea de mediator pentru una dintre părți.

În astfel de cazuri, mediatorul nu poate accepta sau continua medierea decât dacă este sigur că poate să o conducă în mod complet independent și neutru pentru a garanta o imparțialitate totală, și aceasta numai după ce părțile își vor fi dat consimțământul în mod expres.

Mediatorul trebuie să se asigure că părțile participante la mediere **înțeleg** caracteristicile procedurii de mediere și rolul mediatorului și al părților în cadrul acestei proceduri. Mediatorul trebuie să se asigure, în mod special înaintea începerii medierii, că părțile au înțeles și acceptat în mod expres condițiile generale ale acordului de mediere, cu precădere toate dispozițiile relative la obligațiile de confidențialitate care le revin mediatorului și părților.

La cererea părților, acordul de mediere poate să îmbrace și forma scrisă. Mediatorul poate, la cererea părților și în limitele competenței sale, să informeze părțile cu privire la modalitatea prin care acestea pot să oficializeze regulamentul și asupra posibilităților de a-l face să devină executoriu.

Părțile sunt libere să convină cu mediatorul, cu referire la o reglementare sau nu, asupra modului în care medierea trebuie condusă.

Mediatorul poate să asculte părțile în mod separat, în cazul în care el consideră că acest lucru este util.

Mediatorul trebuie să se asigure de faptul că toate părțile au posibilitatea de a participa în mod efectiv la procedură. În acest caz, mediatorul trebuie să informeze părțile și poate să pună capăt medierii:

- dacă înțelegerea în curs de concretizare i se pare inaplicabilă sau nelegală, cu privire la circumstanțele în cazul dat, sau pentru că nu se consideră competent pentru a încheia o astfel de înțelegere,

- dacă o continuare a medierii are puține șanse să ducă la o înțelegere.

Mediatorul trebuie să vegheze asupra bunei desfășurări a procedurii, ținând cont de circumstanțele în cauză, ceea ce include și eventualele **dezechilibre ale raporturilor de forță** și de legislație, precum și toate doleanțele pe care părțile le pot exprima, dar și necesitatea unei soluționări rapide a litigiului.

Mediatorul ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că toate părțile își dau consimțământul pentru înțelegere, în perfectă cunoștință de cauză, și că îi înțeleg dispozițiile. Părțile pot, în orice moment, să se retragă de la mediere, fără să fie nevoite să își motiveze decizia.

Mediatorul trebuie să comunice părților informații complete cu privire la modul de remunerare pe care acesta are de gând să îl aplice. El nu trebuie să accepte o mediere înainte ca toate părțile implicate să își fi dat acordul cu privire la modul de calculare al acestei remunerații.

Cu excepția unei obligații legale sau de ordine publică, mediatorul trebuie să respecte secretul profesional cu privire la toate informațiile care decurg din procesul de mediere sau cu privire la acesta, ceea ce include și faptul că medierea trebuie să aibă loc sau a avut loc. În afara unei obligații legale, nicio informație divulgată mediatorului de una dintre părți, în mod confidențial, nu poate fi comunicată celorlalte părți, fără autorizație.

IV. Alte inițiative notabile adoptate de Comisia Europeană:

Mai multe demersuri interesante au fost adoptate de Comisia Europeană, care merită să fie menționate.¹²

Este necesar să prezentăm, în mod deosebit, următoarele acte ce au o semnificație normativă sau cvasi-normativă:

1. Regulamentul (CE) 2201/2003 al Consiliului din data de 27 noiembrie 2003 cu privire la competența, recunoașterea și executarea deciziilor în materie matrimonială și în materie de răspundere părintească, care abrogă Regulamentul (CE) 1347/2000.

2. Directiva 2003/8/CE a Consiliului din data de 27 ianuarie 2003, care urmărește ameliorarea accesului la justiție în chestiunile transfrontaliere, prin stabilirea de reguli minimale comune cu privire la ajutorul judiciar acordat în cadrul unor astfel de chestiuni.

3. Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 8 iunie 2000 cu privire la

anumite aspecte juridice ale serviciilor societății de informare, și cu precădere a comerțului electronic, pe piața internă („directiva cu privire la comerțul electronic”)

4. Declarația comună a Consiliului și a Comisiei cu privire la competența judiciară, recunoașterea și executarea deciziilor în materie civilă și comercială.

5. Directiva 98/10/CE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 26 februarie 1998 cu privire la aplicarea furnizării unei rețele deschise (ONP) telefoniei vocale și stabilirea unui serviciu de telecomunicații universal într-un mediu competitiv în ceea ce privește aplicarea furnizării unei rețele deschise telefoniei vocale și stabilirea unui serviciu de telecomunicații universal.

6. Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 7 martie 2002 cu privire la un cadru reglementar comun pentru rețele și servicii de comunicații electronice (directiva „cadru”).

7. Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European – Finalizarea contractului intern cu privire la energie.

8. Recomandarea Comisiei din data de 4 aprilie 2001 cu privire la principiile ce se aplică organelor extrajudiciare însărcinate cu rezolvarea consensuală a litigiilor privind dreptul consumatorilor (J.O. L109 din data de 19.04.2001, p. 56). Recomandarea enunță patru principii: imparțialitatea, transparența, eficacitatea și echitatea.

9. Recomandarea Comisiei din data de 30 martie 1998 cu privire la

¹² Pentru precizări mai ample, a se consulta http://europa.eu.int/comm/justice_home/ejn/adr/adr_gen_fr.htm.

principiile ce se aplică organelor responsabile cu rezolvarea extrajudiciară litigiilor privind dreptul consumatorilor.

În cele din urmă, Comisia este la originea constituirii a **două rețele europene, de organe judiciare** al căror obiectiv comun este facilitarea accesului consumatorilor la procedurile extrajudiciare pentru rezolvarea litigiilor transfrontaliere, atunci când comerțiantul este stabilit într-un alt stat membru decât cel în care consumatorul își are reședința:

- **Rețeaua extrajudiciară europeană „ECC-Net”** constituie o structură de asistență și informare a consumatorilor, formată din puncte de contact naționale, stabilite în fiecare stat membru, precum este cazul în Norvegia și Islanda. Fiecare din punctele de contact servește drept releu de informare pentru cele 400 de organe responsabile cu rezolvarea extrajudiciară a litigiilor privind dreptul consumatorilor.

- **Rețeaua pentru rezolvarea extrajudiciară a litigiilor în sectorul de servicii financiare „FIN-NET”** face legătură cu cele treizeci de organe naționale competente în cadrul rezolvării extrajudiciare a conflictelor. „FIN-NET” permite consumatorilor care se confruntă cu o problemă în sectorul serviciilor financiare (bănci, asigurări, investiții) de a avea acces direct la un mijloc de soluționare extrajudiciară a litigiilor.

- În paralel cu această activitate cvasi-legislativă, Uniunea Europeană acordă sprijin financiar anumitor inițiative, în mod special în domeniul rezolvării litigiilor de consum on-line (pe Internet). Comisia a participat financiar la lansarea proiectului „ECODIR” (Electronic Consumer Dispute Reso-

lution), platforma de rezolvare electronică a conflictelor.

GERMANIA

a) Legislația

Medierea și concilierea judiciară

Procedura germană este foarte specifică. Aceasta determină judecătorul să aibă un rol extrem de activ în căutarea unui acord între părți.

În materie civilă, există două dispoziții generale care se aplică la toate materiile:

- **§ 278 ZPO (Codul de procedură civilă):** tribunalul trebuie să favorizeze căutarea unei soluții amiabile pe tot parcursul procedurii (în practică, în materie comercială aproape 30% din litigii ar fi rezolvate pe cale amiabilă),

- **§ 794 ZPO (Codul de procedură civilă):** acordul între părți este o cauză de desesizare a instanței. Executarea silită a acordului poate fi cerută de către părți. Judecătorii germani nu încearcă să conducă ei înșiși o mediere, doar într-un caz excepțional.

Din data de 1 ianuarie 2000, medierea a devenit un act prealabil la acțiunea judiciară, în anumite cazuri contencioase minore. De fapt, începând cu 1 ianuarie 2000, landurile germane au posibilitatea să adopte legi regionale care prevăd o fază obligatorie de conciliere în anumite materii ale legii (articolul 15 A) cu privire la punerea în aplicare a unui cod de procedură civilă. Aici este vorba, în mod special, despre toate litigiile în materie civilă al căror obiect se ridică la o sumă mai mică de 750 euro, despre conflictele privind raporturile de vecinătate și cele privind atingerile aduse a reputației sau onoarei. Landurile cele mai importante din Germania (Baden-Württemberg, Bavaria, Renania de Nord-Westfalia) au adoptat deja dispoziții în acest sens, în legislațiile lor regionale.

În practică, două situații pot fi semnalate:

- **O experiență asupra medierii judiciare facultative** a fost condusă până la sfârșitul anului 2001 în regiunea Stuttgart, dar aceasta este considerată drept un eșec de observatori: 4 tribunale locale, 12 judecători și 15 mediatori; judecătorii pot alege un mediator de pe listă. 12 cazuri au fost tratate în mediere (cifre din decembrie 2000). Rata de succes este foarte ridicată (95%). Cu toate acestea, în practică, această experiență se dezvoltă cu dificultate, din pricina comportamentului judecătorilor, care preferă să soluționeze ei înșiși litigiile și încearcă să convingă părțile să ajungă la o soluție amiabilă, fără a recurge la un mediator. În schimb, Tribunalul regional din Stuttgart a încercat o experiență de aproape 1000 de medieri care au avut o rata de succes de aproape 90%, cu un câștig de timp evident.

- **„Schlichtung” (aranjament, conciliere)** este o procedură particulară proprie dreptului german (și austriac) și s-a dezvoltat datorită instituțiilor private. Această procedură se situează între mediere și arbitraj: terțul încearcă să apropie părțile și, în cazul în care nicio soluție amiabilă nu se întrevide, acesta poate pronunța o decizie obligatorie împotriva voinței acestora. În principiu, acest proces este extrajudiciar, dar o lege federală din 15 decembrie 1999 (BGBl I S.2400) a pus în aplicare procedura *Schlichtung* în cadrul tribunalului: acțiunea judiciară nu poate fi primită decât dacă s-a urmat o conciliere prealabilă. Trei landuri au adoptat această procedură: Bavaria, Wesfalia de Nord și Baden-Württemberg.

O reformă a Codului de procedură civilă (2002) (§ 278 - 5 ZPO) permite judecătorului să **trimită părțile pentru a consulta un mediator**, pentru a ajunge la o soluționare extrajudiciară a litigiului.

Codul de procedură civilă nu prevede o activitate de mediere directă rezervată judecătorului; dar, în ciuda acestui lucru, efortul judecătorului pentru a căuta o soluție amiabilă la conflict este considerată, în Germania, drept una dintre cele mai importante îndatoriri ale acestuia. Acordul între părți este înregistrat de judecător și, prin intermediul acestuia, devine titlu executoriu (secțiunea 794 - 1 ZPO). Procedura germană prevede și posibilitatea unui ordin judiciar care primește indicațiile părților care au încheiat acordul (secțiunea 278 - 6 ZPO). În sfârșit, atitudinile părților sunt motivate în procesul-verbal al unei concilieri eșuate; acest lucru permite judecătorului să aprecieze cheltuielile de judecată, la încheierea unui proces ulterior.

Medierea convențională

Procedura „Schlichtung” a fost inițial practică de numeroase centre private. De curând însă, ea s-a dezvoltat într-un cadru judiciar.

b) Definiția medierii și a concilierii

Un proces voluntar și privat, în care un terț neutru ajută părțile să găsească o soluție negociată, acest terț neavând însă puterea să impună o decizie. Nu există diferențe veritabile între noțiunile de mediere și conciliere: se poate pur și simplu sublinia o nuanță în cadrul concilierii, și anume aceea că terțul ar ghida părțile în mod activ pentru a ajunge la o soluție.

c) Originea profesională a mediatorilor și a conciliatorilor

Nu există o listă oficială a mediatorilor. O calificare este cerută însă de instituțiile de mediere sau de camerele de comerț care cer mediatorilor să se formeze înainte de a se fi înscris pe listele lor. În marea lor majoritate, sunt avocați, însă această activitate nu se restrânge doar la profesiile juridice; psihologii sunt, la rândul lor, niște mediatori activi. În funcție de natura litigiului, intervin și alți profesioniști: notari, ingineri, experți-contabili. Activitatea de mediator este mai mult sau mai puțin reglementată de statute și acte profesionale asemănătoare publicate de organismele mediatorilor profesioniști care își dau silința să definească câteva reguli simple în materie de deontologie și de formare profesională. Singurele obligații care revin în prezent mediatorilor – și părților deopotrivă - sunt de natură contractuală, orice mediere conducând, în principiu, la semnarea prealabilă a unei convenții. O altă chestiune – care nu este abordată nicăieri, dar este prezentă în mintea tuturor – este aceea a finanțării, care poate fi lăsată în sarcina părților sau a justiției.

d) Formarea mediatorilor și a conciliatorilor

- **Formarea privată:** formarea este facultativă. În practică, însă, ea este una dintre condițiile cerute de centrele de mediere private pentru a fi candidați la calitatea de mediator. Există numeroase posibilități de pregătire în materie de mediere comercială, prin intermediul instituțiilor private. Am putea cita aici: GMWK, BMWA, DGMW.

- **Formarea universitară:** Universitățile din Munster, Tübingen, Hagen, Lüneburg, Oldenburg.

- **„Schlichter”II** (conciliatorii care intervin în cadrul procedurii de *Schlichtung*): nicio formare oficială nu este cerută. Candidații trebuie să solicite președintelui tribunalului local de primă instanță, înscrierea lor pe listă, în birourile de conciliere. Pentru a fi admis, sunt cerute anumite cunoștințe de bază, în drept. Conciliatorii sunt, în general, avocați, notari sau judecători.

- Însă acest lucru depinde de fiecare land în parte, fiecare având propria sa legislație. Astfel, în Bavaria, psihologii și lucrătorii sociali sunt, de asemenea, admiși pe lista conciliatorilor.

e) Deontologie

Toți „Schlichters” trebuie să ateste că își îndeplinesc atribuțiile într-o manieră independentă și neutră.

f) Centrele de mediere și conciliere

Diferitele camere de comerț sunt foarte active în materie de mediere și arbitraj, practicând mai ales procedura **Schlichtung**.

Multe instituții private își oferă serviciile în materie de mediere întreprinderilor (putem număra în jur de 30 de astfel de instituții).

g) Modalitățile alternative de rezolvare a conflictelor în celelalte domenii (M.A.R.C.)

- **Litigiile privind dreptul consumatorilor** - procedura *Schlichtung* poate fi aplicată.

- **Legea cu privire la concurența neloială** prevede un organ de conciliere: președintele acestui organ poate ordona participarea la conciliere

a părților, chiar și împotriva voinței acestora (*Gestz gegen den unlauteren Wettbewerb, art. 27*)

- **În dreptul bancar**, clientul poate face apel la organul de conciliere de la Bundesbank, în caz de litigiu cu banca acestuia (§ *AGBG*)

- **În dreptul muncii**, în cadrul litigiilor care îi opun pe angajatori și angajați, o procedură de conciliere prealabilă obligatorie este instaurată și se relevă a fi destul de eficace, deoarece 70% dintre litigii sunt reglate pe parcursul acestei concilierii (§ *Arbeitsgerichts-Gesetz*).

AUSTRIA

a) Legislația

Medierea judiciară

Medierea, inserarea sa în procedura judiciară și efectele ei, precum și cerințele de pregătire a mediatorilor și instituțiile de pregătire sunt – ca și pentru un drept profesional – reglementate de lege. Aceste dispoziții sunt cuprinse în **legea cu privire la medierea în materie civilă (ZivMediatG¹³, BGBl. I nr. 29/2003)**. Cerințele deosebite de pregătire a mediatorilor decurg din decretul de aplicare cu privire la formarea în ce privește medierea în materie civilă (ZivMediatG BGBl. II Nr. 47/2004).

În general, „*Schlichtung*”-ul este un concept propriu dreptului germanic, care poate fi tradus prin conciliere. Aceasta este o procedură obligatorie în anumite domenii (pentru litigiile în dreptul muncii).

„*Schlichtungstellen*”, instituții private care practică această procedură, oferă o soluție, însă aceasta nu poate fi

impusă părților. Numai încercarea de conciliere este obligatorie.

Medierea convențională

În materie convențională, se aplică dispozițiile generale ale dreptului contractelor. Curtea Supremă din Austria a recunoscut validitatea clauzelor cu privire la M.A.R.C., de aceea o acțiune formulată înainte de încheierea medierii nu va fi admisibilă. Anumite decizii au recunoscut dreptul părților de a se adresa judecătorului, pentru ca acesta să numească un expert neutru.

b) Definiția medierii

Medierea este definită în paragraful 1 alineatul 1 al legii cu privire la mediere în materie civilă, precum „*o activitate, ce se sprijină pe consimțământul voluntar al părților, prin care un conciliator neutru este pregătit în mod profesional (mediator/ mediatoare), și care favorizează în mod sistematic, prin metode recunoscute, comunicarea între părți, cu scopul de a permite o soluție asumată de părți*”.

c) Originea profesională a mediatorilor

Nu a existat nicio listă oficială a mediatorilor în domeniul medierii în materie comercială, dar în prezent există 3487 de mediatori înscriși la Ministerului Federal de Justiție.

Începând cu luna decembrie 2000, Camera Națională a Experților Contabili a stabilit o lista a mediatorilor instruiți. De profesii variate (psihologi, contabili, notari, consilieri în managementul întreprinderii), majoritatea acestor mediatori este formată din avocați.

¹³ Zivilrechts-Medieri-Gesetz a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2004

d) Formarea mediatorilor

Formarea privată:

AVM (Anwaltliche Vereinigung für Mediation und kooperatives Verhandeln):

- o formare de cel puțin 120 de ore este necesară pentru a putea fi incluși pe listă ca mediator (întinse pe o perioadă de 6 luni), cu un cost în jur de 2.500 – 3.000 de euro.

- mai mult de 80 de ore de formare suplimentară pe o perioadă de maxim 3 ani și un total de 200 de formare.

- În plus, mediatorii trebuie să urmeze apoi o formare de o zi și jumătate în fiecare an.

Formarea universitară:

- program de 2 ani, la Universitatea din Klagenfurt, spre exemplu (750 de ore de formare)

- formare la Universitatea din Viena.

Formarea profesională prin intermediul camerelor profesiilor reglementate

Camera Națională a Experților Contabili va organiza un training de 200 de ore.

Programul se extinde pe 14 luni, câte 2 zile pe lună, total 28 de zile, formarea profesională costând 8720 de euro.

Asociația națională a Barourilor oferă cursuri de formare de mediere: un certificat oficial este eliberat prin ordin, 10% din avocații austrieci sunt instruiți pentru mediere.

Unele camere de comerț, de asemenea, oferă formare în mediere, atât pentru oamenii de afaceri, cât și pentru consilierii de consultanță în management.

e) Deontologie: „Regulamentul de mediere”

În conformitate cu punctul 18 din Legea privind medierea în materie

civilă, mediatorul trebuie să respecte obligația de discreție cu privire la faptele care i-au fost încredințate sau de care a luat cunoștință, în contextul medierii. Acesta trebuie să trateze ca fiind confidențiale toate documentele întocmite sau care au fost trimise în procedura medierii. Același lucru, pentru asistenții mediatorului și pentru persoanele care, în cadrul unui curs de formare, sunt angajate de un mediator și acționează sub autoritatea sa.

O interdicție privind audierea într-un proces civil există, în cazul mediatorilor, pentru faptele care au fost încredințate sau de care au luat cunoștință în cursul medierii (secțiunea 320, a patra liniuță din Codul de procedură civilă). Există, de asemenea, dreptul la tăcere într-un proces penal sau în timpul unei proceduri în fața unui tribunal (fără o referire explicită la mediatori).

Protecția confidențialității în cadrul unei proceduri civile este mai pronunțată decât pentru avocați. Încălcarea confidențialității de către mediatorii este sancționată judiciar (articolul 31 din Legea privind medierea în materie civilă). Nu există nici o obligație de confidențialitate a părților, cu excepția contractului de mediere încheiat la începerea medierii.

Avocați care acționează în calitate de mediatorii trebuie să respecte drepturile și îndatoririle avocaților „Rechtsanwaltsordnung.” Aceste prevederi sunt obligatorii și acoperă conduita de adoptat, confidențialitatea, imparțialitatea. Acestea prevăd, de asemenea, dacă un înscris este necesar pentru începerea procesului de mediere (RL-BA § § 63-69, Artikel XII).

Asociația experților contabili a făcut recomandări pentru membrii săi, dar nu au valoare juridică obligatorie.

f) Centrele de Mediere

Toate instituțiile sunt private, majoritatea constituite ca asociații (al căror statute trebuie să fie depuse la Tribunal).

Sunt în jur de douăzeci. Camerelor de comerț și camerele profesionale contribuie, de asemenea, la dezvoltarea drepturilor MARC.

g) Modalitățile alternative de rezolvare a conflictelor în celelalte domenii (M.A.R.C.)

În dreptul familiei și protecția drepturilor consumatorului, există în legislație dispoziții privind medierea; astfel, judecătorul poate dispune o mediere obligatorie în materia divorțului (Codul familiei 1992 „Ehegesetz”).

Putem spune că medierea este folosită de cele mai multe ori în cauzele de familie. Este, într-adevăr, favorizată de Ministerul Federal al Afacerilor Sociale, în conformitate cu art. 39C alineatul 1 din Legea din 1967 privind egalizarea răspunderii familiale.

În plus, există reguli de recurgere la mediere în paragraful 24F din Legea privind angajarea persoanelor cu handicap și punctele 15 și 16 din Legea federală privind integrarea persoanelor cu handicap.

BELGIA

a) Legislația

Concilierea judiciară

Art. 731 din Codul judiciar autorizează persoanele capabile să încheie o înțelegere să depună o cerere pentru a sesiza instanța, în scopul încercării unei concilieri.

Această practică s-a dezvoltat, în principal, în fața judecătorilor de pace (pentru litigii mici, spre exemplu, plata facturilor de spital, abonamentelor etc.)

în litigii locative și de vecinătate. După concilierea în fața unui magistrat, un proces-verbal de conciliere este încheiat și poate fi investit cu formula executorie.

Art. 972 din Codul judiciar, în materia expertizelor judiciare, prevede că experții facilitează concilierea părților, și sarcinile cuprinse în hotărâri conțin cuvântul „conciliere”, dacă este posibil. La cererea părților, judecătorul va ratifica acordul.

Secțiunea 1043 din Codul judiciar permite judecătorului să constate existența unui acord între părți, de natură să pună capăt litigiului. Este o hotărâre de expedient, nesusceptibilă de apel, ci doar de anulare, în cazul unui viciu de consimțământ, spre exemplu.

Concilierea convențională

Nu există o legislație privind acordul de conciliere. Rezultatul pozitiv al unei concilieri se va consemna într-o tranzacție, în domeniul de aplicare a articolelor 2044 și următoarele din Codul civil. Această tranzacție ar putea fi aprobată într-o hotărâre, cu condiția ca o procedură judiciară să fi fost începută înainte de încheierea tranzacției (1043 CJ).

Medierea judiciară și extra-judiciară

Legea din 19 februarie 2001 privind medierea familială dă posibilitatea judecătorului să încredințeze negocierile unui terț, dacă cei doi soți au consimțit.

Legea din 21 februarie 2005 formalizează, pentru toate materiile, practica medierii sub control judiciar. Intitulată „legea pentru modificarea Codului judiciar în ceea ce privește medierea”, ea abrogă Legea cu privire la medierea familială.

Medierea este numită judiciară în cazul în care părțile recurg la aceasta cu ocazia unei proceduri judiciare, în timp ce medierea este voluntară atunci când părțile o utilizează în afara instanței (mediere extrajudiciară).

În ambele cazuri, judecătorul poate aproba acordul de mediere, cu excepția incompatibilității sale cu ordinea publică sau interesul superior al copilului. Ca o condiție de aprobare, legea impune, de asemenea, ca negocierile să fi fost conduse sub supravegherea unui mediator, certificat de Comisia federală a medierii. Principiul confidențialității privește întregul conținut al medierii (art. 1728).

b) Definiție

Concilierea legală sau convențională

Codul judiciar nu prevede nici o definiție explicită.

Mai multe organizații private oferă servicii de conciliere convențională, dar fiecare își prevede caracteristicile propriei misiuni de conciliere.

Concilierea pare să se diferențieze de mediere, prin prisma a două caracteristici divergente:

- în primul rând, lipsa de confidențialitate a procesului de conciliere (cu excepția cazului în care s-a convenit altfel);

- în al doilea rând, rolul mai intervenționist al unui conciliator care poate sugera termenii unui acord.

Medierea judiciară sau voluntară

Art. 1730 din Codul judiciar, astfel cum a fost modificat prin Legea din 21 februarie 2005 permite, indiferent de orice procedură judiciară sau de arbitraj, să se recurgă la mediere. Cu ajutorul mediatorului, părțile definesc un protocol cu privire la desfășurarea medierii. Protocolul de mediere ar trebui

să prevadă mai multe dispoziții legale cu caracter obligatoriu. Semnarea protocolului suspendă cursul prescripției extinctive.

c) Originea profesională a mediatorilor și a conciliatorilor

Concilierea judiciară

Judecătorul sesizat cu o cerere de conciliere (sau din oficiu, în cazul în care legea o cere), acționează ca un conciliator.

Expert judiciar va încerca să împace și va face acest lucru în funcție de aptitudinile sale personale (competențele profesionale sau academice).

Concilierea convențională

A priori, orice persoană aleasă și recunoscută de părți, poate să fie conciliator.

Nu există nicio obligație de licențiere. Cu toate acestea, anumite instituții selectează persoanele după diverse criterii de competență și apoi le adaugă pe lista lor.

Medierea judiciară sau voluntară

Legea din 21 februarie 2005 a creat o Comisie Federală de Mediere, a cărei funcție este de a accepta mediatorii, dar condițiile de par destul de vagi. Legiuitorul s-a gândit la avocați și notari, dar și la alți profesioniști, ce pot fi agreeți de Comisia Federală.

Multe centre private, precum Asociația Mediatorilor Familiali, au fost create alături de asociațiile profesionale ale avocaților sau notarilor. Fiecare stabilește reguli de acces și de formare, publică tabloul mediatorilor agreeți de membrii lor. Numai avocați, notarii și arhitecții, ale căror activități sunt organizate în ordine profesionale, se bucură de acoperirea obligatorie a răspunderii civile colective.

d) Centrele de Mediere și Conciliere

Concilierea

Toate instituțiile sunt private:

AKABA (Camera de Mediere și Arbitraj din Anvers), Oficiul de conciliere și Arbitraj al Camerei de Comerț și Industrie din Bruxelles, Cepani/Cepina, Camera de Conciliere și Arbitraj din Nivelles pentru conflicte imobiliare, Centrul de Conciliere și Arbitraj în construcții, Centrul belgian de Arbitraj și Mediere

Medierea

Toate institutele sau centrele sunt, de asemenea, private:

BBMC (Bruxelles Business Centrul de Mediere), ASBL (ai cărei trei parteneri sunt Camera de Comerț și Industrie din Bruxelles și cele două ordine ale avocaților Baroului din Bruxelles), AKABA (Camera de Mediere și Arbitraj din Anvers), IWAMECO (Institutul Valon de Mediere Economică), Centrul de Mediere al Baroului din Liege, Centrul de Mediere al Baroului din Verviers, Cepina (Centrul Belgian de Arbitraj și Mediere), Stop Copy Design ASBL, Stichling Geschillen oplossing Automatisering, Euroarbitrage, în constituire în cadrul Euronext.

e) Organizarea mediatorilor

Asociația națională a barourilor și unele barouri, inclusiv Anvers, Bruxelles, Liege, au adoptat un regulament de deontologie. OBFG și VVB vor să adopte reguli aplicabile tuturor avocaților. Notarii au adoptat un regulament de mediere.

Toate regulamentele respective pun accentul asupra confidențialității, neutralității, imparțialității, independenței, cu respectarea reglementărilor și calificărilor mediatorului. Este de

reținut faptul că, în regulamentele privind concilierea nu se regăsesc conceptele de confidențialitate și calificarea conciliatorilor.

BULGARIA

a) Legislația

Legea din 2 decembrie 2004 stabilește sfera de aplicare a medierii și clarifică regulile de deontologie pentru mediatorii.

Dezvoltarea procedurilor de mediere în Bulgaria face parte dintr-o străveche tradiție de soluționare a conflictelor, în special în materie civilă și dreptul muncii, moștenită de la sistemul comunist. În această perioadă, „*drougarski sadilichte*” („instanțele tovărășești”), structuri informale de cartier, lipsite de fundament juridic, au pronunțau sentințe de mediere scrise, susceptibile de a fi recunoscute de către instanțele judecătorești.

O lege din 2 decembrie 2004, modificată și completată prin Legea din 12 octombrie 2006 vine să reglementeze târziu această practică.

Legiuitorul, prin cele două legi, inclusiv modalitățile de punere în aplicare ce au fost reglementate prin ordinele de aplicare emise de ministrul justiției, a definit condițiile în care ar trebui să fie exercitată activitatea de mediere:

- crearea unui registru central de mediatorii, sub responsabilitatea Ministerului Justiției (500 de persoane identificate până în prezent, de fapt, toți fiind avocați de profesie)
- formarea persoanelor selecționate printr-o procedură
- detalierea condițiilor în materie de deontologie și necumularea cu anumite activități remunerate (inclusiv cea de magistrat)

- condițiile de cetățenie: cerința de rezidență permanentă în Bulgaria pentru resortisanții din statele care nu membre ale Uniunii Europene.

Articolul 11 alineatul 2 al legii prevede că judecătorul poate solicita părților din cauză să recurgă la mediere.

Articolul 3 din Legea din 2 decembrie 2004 autorizează medierea în materie penală în limitele și în conformitate cu Codul de procedură penală.

b) Deontologie

Regulile de confidențialitate au fost precizate de cele două legi de mai sus. Mediatorul nu poate difuza terțelor persoane informațiile de care dispune privind părțile litigiului.

Publicarea actelor referitoare la încheierea procedurilor de mediere este permisă, sub condiția ca acestea să nu menționeze identitatea părților sau de datele personale protejate de legea privind protecția datelor cu caracter personal.

CIPRU

Legislația

Folosirea medierii și a arbitrajului, prevăzute de legislația din 1959, de la sfârșitul dominației britanice, a fost menținută în dreptul material din Republica Cipru.

Ca regulă, contractele comerciale importante prevăd clauze de arbitraj.

Se constată absența completă a acestui instrument în litigiile de muncă, dar și în civil, în special în acțiunile de divorț.

Într-adevăr, deși prevăzută de lege, medierea trebuie să fie realizată de Biserica Ortodoxă, care nu recunoaște

divorțul civil (ea recunoaște, totuși, divorțul religios). Ca atare, recurgerea la Biserică, în calitate de mediator civil, este exclusă.

Singurul domeniu în cazul în care medierea este un mod de soluționare a litigiilor juridice este dreptul comercial.

DANEMARCA

a) Legislația

Cu toate că Danemarca are o tradiție favorabilă medierii litigiilor civile, încă de la 1795, cu o lege de instituire a unei activități de mediere obligatorie astăzi, nu există nicio lege de mediere specifică în materia dreptului comerțului și dreptului social. De la sfârșitul anilor 1990, Danemarca a lansat proiecte-pilot și, în 2001, Institutul de Arbitraj Danez a publicat un document care a recomandat medierea pentru soluționarea litigiilor comerciale.

Ministrul Justiției a încurajat punerea în aplicare a unui proiect-pilot pentru soluționarea litigiilor civile pe lângă cinci instanțe, începând cu 1 martie 2003.

Codul de procedură civilă încurajează medierea, dar nu conține nicio dispoziție cu privire la desfășurarea procesului de mediere, inclusiv confidențialitatea, principiul contradictorialității sau asistența judiciară.

Judecătorul nu este obligat să utilizeze medierea, cu excepția cazului în care consideră oportun, în cursul procesului; medierea poate interveni în orice moment al procesului.

b) Definiția medierii

Medierea este un proces de soluționare a conflictelor voluntar, fără caracter obligatoriu, privat și informal, în care o persoană neutră ajută părțile să găsească o soluție negociată.

c) Formarea

Nu există o formare profesională obligatorie pentru mediatori. Titlul de mediator nu este protejat și oricine poate practica în această calitate. Facultatea de Drept de la Aarhus, în special, oferă formare în mediere.

d) Deontologie

Centrele de Mediere au coduri de conduită profesională.

e) Medierea daneză, Centrul de soluționare a conflictelor din Danemarca, Asociația pentru Avocați în Mediere Familială, Camera de Comerț.

Costul medierii este între 600 și 1500 de coroane daneze pe oră.

f) Modalitățile alternative de rezolvare a conflictelor în celelalte domenii (M.A.R.C.)

În dreptul penal: un proiect-pilot este în curs de desfășurare sub îndrumarea Consiliului Național de Prevenire a Criminalității.

În dreptul familiei: un proiect experimental este în curs de desfășurare, sub conducerea Agenției pentru Familie.

SPANIA

a) Legislația

Mediere sau conciliere judiciară

Articolele 414 și 415 din Legea nr.1/2000 au intrat în vigoare la 9 ianuarie 2001.

Judecătorul primei instanțe ar trebui să intervină pentru a invita părțile, la începutul procedurii, o dată cererile lor fiind expuse, la o conciliere sau o tranzacție. Dacă părțile sunt gata să încheie un acord, acesta va fi aprobat de instanță și va avea aceeași putere executorie ca și o hotărâre. Dacă

această conciliere eșuează, procedura judiciară va continua.

Medierea se aplică în litigiile de familie, de la adoptarea Legii nr.15/2005, care modifică legea de procedură civilă în cazurile de separare și divorț. Judecătorul poate doar trimite părțile la un mediator.

Mediere sau conciliere convențională

Nu există nici o legislație specifică.

b) Definiția medierii

Nu există o definiție juridică a medierii.

Nici un text de lege nu definește medierea în Spania. Este mai degrabă o definiție „negativă”, în sensul că pleacă de la definiția altor metode alternative de soluționare a litigiilor, cum ar fi arbitrajul, concilierea (foarte des aplicate în materia litigiilor de muncă) și negocierea. Directiva din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială din 22 octombrie 2004 este de foarte multe ori utilizată de juriștii spanioli.

c) Originea profesională a mediatorilor

Nu există nici un tablou oficial de mediatori. Există liste de prestabilite de instituțiile de mediere.

d) Formarea mediatorilor

Formarea publică: nu a fost identificată

Formarea privată: Baroul din Madrid, Baroul din Barcelona

e) Centrele de Mediere

Instituții publice: Serviciul de Mediere, Arbitraj și Conciliere (SMAC), Serviciul Interconfederal de Mediere și Arbitraj (SIMA)

Instituții private: barourile, Camera de Comerț, Înalțul Consiliu al

Camerelor, ARYME, Arbitraje y Mediacion, Madrid

f) Modalitățile alternative de rezolvare a conflictelor în celelalte domenii (M.A.R.C.)

În dreptul social, mediere este deosebit de dezvoltată în Spania, ca urmare a Decretului-lege nr. 2 din 7 aprilie 1995 pentru conflictele individuale. Înainte de a introduce acțiunea judiciară, este obligatorie sesizarea „Serviciului de mediere, arbitraj și conciliere”, organism din cadrul Departamentului de muncă din fiecare comunitate autonomă. Depunerea cererii de conciliere suspendă termenele de prescripție.

Acordul astfel încheiat are putere executorie între părți. La începutul ședinței de judecată, judecătorul trebuie să încerce concilierea. În cazul în care constată că acordul pe care părțile doresc să îl încheie nu este echilibrat sau constituie o fraudă la lege sau un abuz de drept, judecătorul poate refuza să aprobe acordul.

Acordul privind soluționarea extrajudiciară a litigiilor (ASEC) din data de 25 ianuarie 1996 pentru soluționarea litigiilor. Crearea Serviciului Interconfederal de Mediere și Arbitraj (SIMA), organism paritar (sindicate și organizații patronale) din cadrul Ministerului Muncii. Se prevede un recurs obligatoriu pentru conflictele colective și înainte de declanșarea unei greve. Mediatorii sunt aleși în mod liber de către părțile aflate în conflict, fie direct, fie prin intermediul SIMA, care dispune de o listă prestabilită de mediatori. Durata acestei proceduri este limitată la 10 zile (8 în cazul grevei). La sfârșitul primului an de funcționare, 49 de litigii au fost soluționate cu mai mult de 30% acorduri.

Dreptul asigurărilor

Legea nr. 33 din 2 august 1984 și Regulamentul nr. 1348/ 1 august 1985: litigiile dintre asigurați și asigurători, al căror obiect nu depășește suma de 6010 de euro, dacă părțile doresc, va face obiectul unei proceduri de conciliere. Această procedură va fi implementată de către Comisiile de Conciliere, formate din reprezentanți ai guvernului, asiguraților și asigurătorilor.

În **dreptul familiei**, medierea convențională este foarte dezvoltată. Medierea se aplică în această materie de la adoptarea Legii nr. 15/2005 care modifică legea de procedură civilă în cazul separării sau divorțului.

Cu toate acestea, medierea nu este folosită în raporturile comerciale, domeniu în care părțile recurg frecvent la negociere.

Consiliul General al Magistraturii (CGPJ), în colaborare cu Consiliul General al Avocaților, a lansat în 2006 un proiect pilot în aplicarea Legii nr.15/ 2005 de modificare a Legii de procedură civilă, pentru a încuraja instanțele civile să informeze în legătură cu beneficiile celor ce recurg la mediere, părțile implicate într-un proces de separare sau divorț. Inițiativă se bazează pe dorința judecătorilor și avocaților pentru a promova utilizarea modalității alternative de soluționare a conflictelor.

ESTONIA

a) Legislația

În Estonia, un sistem legal cuprinzător permite utilizarea unor proceduri de mediere în materie civilă și comercială. Este pus la dispoziția persoanelor fizice, un cancelar de drept, care joacă un rol destul de asemănător celui al Ombudsmanului.

Medierea este reglementată în întregime în dreptul civil eston, care prevede posibilitatea de a utiliza comisiile de specialitate, în funcție de natura litigiului.

b) Comisiile de mediere

Mai multe comisii au fost create dreptat, în special în materia litigiilor bursiere, în sectorul asigurărilor sau în materia protecției consumatorilor.

Comisiile cele mai solicitate în 2005 au fost cele în materia conflictelor de muncă, care s-au pronunțat în 411 cazuri, și cele în materia dreptului consumatorilor sau Consiliul Național al Consumatorilor, ce dispune de proceduri specifice de arbitraj, care au rezolvat 210 cazuri în 2005.

Aceste comisii funcționează mai mult pe calea concilierii decât pe aceea a medierii, cu caracter executoriu pentru părți, iar dacă nu sunt mulțumite de soluție, acestea se pot îndrepta cu o plângere la tribunalul de primă instanță.

Comisiile au fost introduse în legislația estonă, imediat după proclamarea independenței, în august 1991, iar mai multe prevederi legale care au fost completate în mod periodic.

c) Dezvoltarea medierii comerciale specifice

Este sub controlul Camerei de Comerț și Industrie din Estonia (CCIE), care are o Curte permanentă de arbitraj. Această Curte are competență asupra tuturor litigiilor comerciale, care decurg din relațiile economice interne sau internaționale, atunci când părțile sunt de acord să determine competența în soluționarea litigiului lor.

Curtea este compusă din șase persoane, numite pentru un an, președintele și vicepreședintele trebuie

să fie membri ai Camerei de Comerț și Industrie, spre deosebire de ceilalți membri, de obicei aleși din rândul personalităților.

În baza unei sesizări scrise trimise de una dintre părți, însoțită de orice documente justificative, Curtea trebuie să obțină acordul celeilalte părți, fără de care procedura nu poate continua. În caz afirmativ, mai mulți arbitri sunt numiți de către părți și CCIE, avându-se în vedere ca nici un conflict de interese să nu vicieze activitatea acestora. Curtea de Arbitraj încearcă să reconcilieze protagoniștii. În caz de eșec, CCIE are la dispoziție o perioadă de treizeci de zile, pentru a decide cu majoritate simplă. Este, de asemenea, competentă să adopte, în cursul procedurii, orice măsură asiguratorie considerată necesară. Procedurile de arbitraj pot fi efectuate în limbile estonă, rusă, engleză și germană.

Deciziile Curții de Arbitraj sunt definitive și nu fac obiectul unei căi de atac, spre deosebire de medierea în materie civilă.

În 2005, CCIE a primit 23 cereri de arbitraj, din care două treimi au avut natură internațională.

FINLANDA

a) Legislația

Medierea judiciară

Articolele 5:19 și 5:26 din Codul de procedură: orice instanță are obligația de încerca, în cursul primei faze procesuale, soluționarea amiabilă a litigiului. Trebuie să se încurajeze părțile să ajungă la un acord și să se facă o propunere de acord între părți. Punerea în aplicare a acestor dispoziții variază în funcție de personalitatea judecătorului. Unii sunt foarte activi și depun toate eforturile pentru a

convinge părțile să ajungă la un compromis, alții nu cred că această procedură este utilă și se limitează la informarea părților. Rata de soluționare de comun acord a litigiilor este de 20 și 30% dintre cauze. Judecătorii sunt, în general, mulțumiți de această procedură, dar unii nu văd utilitatea concilierii convenționale.

Un text nou cu privire la mediere (663/2005) a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2006. Domeniul său de aplicare se referă la "cauze civile și cereri civile nefondate".

Acesta definește scopul medierii ca un contract de „soluționare amiabilă a unui litigiu” în condițiile în care litigiul poate fi soluționat prin mediere, la cererea părților.

Medierea convențională

Medierea este practică numai de „Consiliul de Mediere” (creat de Baroul Avocaților din Finlanda), care a aplicat regulamente proprii de funcționare, publicate sub denumirea „Regulile de mediere”. Medierea este încă foarte slab dezvoltată în dreptul comercial și dreptul social.

b) Definiția medierii

Medierea este descrisă în „Regulile de mediere”: este un proces de soluționare amiabilă a litigiilor, care necesită intervenția mediator pentru a ajuta părțile să găsească o soluție sau pentru a propune un acord (această propunere nu obligă părțile).

Noul text privind medierea (663/2005) a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2006, definind obiectivul medierii ca „soluționarea amiabilă a unui litigiu”.

c) Originea profesională a mediatorilor

Nu există nici un tablou oficial de mediatori. Potrivit regulilor Baroului

Avocaților, mediatorii sunt avocați, el a enumerat „Consiliul de Mediere” să facă acest lucru și trebuie să fie instruiți.

d) Formarea mediatorilor

Formarea publică

Nu există nicio formare universitară în materia medierii comerciale.

Formarea privată

Formarea este organizată de Baroul Avocaților, în colaborare cu CEDR Londra. Formarea se întinde pe o perioadă de două zile. În prima zi, sunt expuse regulile de bază ale medierii, iar în a doua zi, se propun exerciții practice. Aceste cursuri sunt destinate avocaților, dar și oamenilor de afaceri și întreprinzătorilor.

e) Deontologie

Reamintim „Regulile de mediere”, ale Baroului Avocaților din Finlanda.

Mediatorii-avocați trebuie să respecte Codul de conduită al Baroului. Una dintre regulile fundamentale privește respectarea confidențialității atât de părți, cât și de mediator.

Părțile sunt considerate ca fiind clienți ai mediatorului. Acestea pot alege în mod liber mediatorul, din lista Consiliului de Mediere; dacă nu o fac, Consiliul poate, în cazul în care părțile doresc, să propună un mediator. În timpul medierii, mediatorul trebuie să faciliteze negocierea dintre părți. El poate da avizul său cu privire la soluția propusă, și, dacă părțile doresc acest lucru, să facă o propunere cu privire la soluționarea litigiului.

Medierea nu împiedică părțile să recurgă la o procedură judiciară, în caz de eșec.

f) Centrele de mediere

„Consiliul de Mediere”, creat de Baroul Avocaților din Finlanda este o

instituție destinată să organizeze medieri, desfășurate în conformitate cu „Regulile de mediere” ale Baroului Avocaților. Consiliul soluționează zilnic un număr de 4 medieri. Acest consiliu este singurul din Finlanda care soluționează litigii comerciale și sociale.

Camera de Comerț din Finlanda are un centru de arbitraj, dar nu oferă un serviciu de mediere.

g) Modalitățile alternative de rezolvare a conflictelor în celelalte domenii (M.A.R.C.)

Medierea familială desfășurată de un serviciu public, alcătuit din asistenți sociali, în diferite localități din Finlanda.

FRANȚA

a) Legislația

Medierea judiciară, stabilită prin Legea nr. 95-125 din 8 februarie 1995, a fost introdusă prin Decretul nr. 96-652 din 22 iulie 1996, în noul Cod de procedură civilă, articolele 131-1 și următoarele.

Articolul 131-1 din noul Cod de procedură civilă:

„Judecătorul sesizat cu un litigiu poate, după obținerea acordului părților, desemna o terță persoană, care să audieze părțile și să confrunte punctele lor de vedere, pentru a permite găsirea unei soluții de aplanare a conflictului lor.

Această procedură poate fi dispusă și în cazul ordonanțelor președințiale.”

Noul Cod de procedură civilă conține dispoziții privind:

- Durata medierii (articolul 131-3),
- Mediatorul (articolele 131-4 și 131-5)
- atribuțiile mediatorului (articolul 131-8)
- desfășurarea medierii (articolul 131-7)

- sfârșitul procedurii de mediere (articolele 131-10 și 131-11)

- aprobarea acordului (articolul 131-12),

- remunerarea mediatorului (articolul 131-13),

- principiul confidențialității (articolul 131-14)

- lipsa recursului împotriva deciziei prin care se dispune medierea (articolul 131-15).

Alte dispoziții specifice sunt incluse în:

- Codul civil: articolele 255, 256 și 373-2-10, în dreptul familiei

- Codul muncii: articolul L.122-54, cu privire la hărțuirea morală.

Medierea convențională este un „proces de comunicare etică bazat pe răspunderea și autonomia participanților, în care un terț imparțial, fără putere de decizie sau consultativă, favorizează, prin discuții confidențiale, stabilirea sau restaurarea relațiilor sociale, prevenirea sau soluționarea situației în cauză. (raportul Floch)

b) Definiție

Medierea constă în a încredința unui terț imparțial, calificat și fără putere de decizie asupra fondului, „mediatorul”, misiunea de a audia părțile în conflict și de a confrunta punctele lor de vedere în timpul audierilor, contradictorii sau nu, pentru a ajuta la restabilirea unei comunicări și a găsi acorduri reciproc avantajoase.

c) Deontologie

A. Garanțiile privind procesul de mediere:

- Mediatorul trebuie să depună toate eforturile pentru a păstra caracterul voluntar, confidențial și imperativ consimțit al medierii.

- Mediatorul oferă informații clare și complete cu privire la principiile etice și modalitățile de mediere și se asigură de buna înțelegere a acestora de către părți.

- Mediatorul informează persoanele despre posibilitatea de a solicita în orice moment un sfat și de a fi asistați în procesul de mediere.

- Ia, individual, consimțământul persoanei cu privire la modalitățile de organizare a procesului de mediere.

- Mediatorul se asigură de păstrarea spațiului dialogului, în ciuda oricăror forme de constrângere fizică sau morală, este deosebit de atent la situațiile de inegalitate și care pot afecta acordul părților. Mediatorul va refuza să întreprindă sau să continue medierea în cazul în care aceste condiții nu sunt îndeplinite.

- Mediatorul nu are putere asupra deciziilor luate în timpul procesului de mediere. Acesta trebuie însă, să se asigure că acordul propus reflectă voința reală a părților, respectând regulile de ordine publică. În caz contrar, acesta trebuie să pună capăt medierii.

B. Garanțiile privind calitatea de mediator:

1. Imparțialitatea:

a) Mediatorul nu poate lua un punct de vedere care să favorizeze o parte față de alta.

b) Mediatorului îi este interzis să exercite, cu aceleași persoane, o altă funcție decât cea de mediator.

c) Mediatorul nu poate interveni într-o mediere care implică persoane cu care acesta întreține legături personale sau economice.

2. Autonomia:

Mediatorul, pentru a păstra autonomia misiunii sale, poate refuza, suspenda sau întrerupe medierea, în

cazul în care condițiile nu par a fi îndeplinite;

Mediatorul veghează la corectitudinea acordului propus.

3. Competența:

Mediatorul posedă o calificare în tehnici de mediere.

Mediatorul trebuie să participe în mod regulat și obligatoriu la sesiunile de practică, ce îi permit să reflecteze asupra condițiilor de exercitare a activității sale în calitate de mediator.

d) Formarea mediatorilor

Formarea mediatorilor este esențială. Experiența arată că, de obicei, cunoștințele juridice sunt necesare, dar insuficiente pentru a permite mediatorului să își îndeplinească rolul. Mediatorul trebuie să fie instruit în tehnici de mediere, în special a cele specifice pentru a promova comunicarea și restabilirea dialogului.

GRECIA

a) Legislația

Medierea judiciară

Articolul 214 din Codul de procedură civilă (în vigoare începând de la 16 septembrie 2000): litigiile de drept privat, aflate în competența judecătorilor nu pot fi promovate, decât dacă se dovedește că s-a realizat o încercare de conciliere. Această conciliere va fi încercată direct de avocații părților. În cazul în care concilierea este concretizată printr-un acord, un proces-verbal de conciliere va fi semnat de către părți și de judecător.

Aceasta este Legea nr. 2479/1997 care a prevăzut o conciliere prealabilă. Legea nu prevede cu privire la modul cum funcționează medierea, lăsând un maxim de flexibilitate la dispoziția

părților și consilierilor lor. Singura cerință în acest domeniu este prezența obligatorie a consultanței juridice.

Medierea trebuie să aibă loc în termen de 10 zile de la introducerea cererii și cel puțin 20 zile înainte de data ședinței de judecată. În cele din urmă, o parte are dreptul de a solicita Curții să amâne ședința, în cazul în care nu s-a ajuns la niciun acord în termenul prevăzut, Curtea trebuie să admită întotdeauna cererea de amânare.

Nici calificările cerute pentru un mediator, nici rolul pe care îl joacă mediatorul în procesul amiabil nu sunt reglementate în lege. În ciuda acestor neajunsuri, legea din 1997 trebuie să fie considerată ca o evoluție reală în ce privește modalitățile alternative de rezolvare a conflictelor în celelalte domenii.

Medierea convențională

Nu există nici o legislație specifică pentru medierea convențională.

b) Definiția medierii

Nu există o definiție legală a medierii.

c) Centrele de mediere

Camera de Comerț și Industrie din Atena: serviciile acestei instituții sunt definite prin Decretul prezidențial n. 538 din 1998. Este competentă pentru a efectua medieri în litigiile comerciale și să întocmească procese-verbale și a actele privind stingerea litigiilor pe cale amiabilă. În practică, CCI este limitată la a transmite puncte de vedere ale fiecărei părți către cealaltă. Alte centre de mediere active: Centrul Epilysis Atena

d) Modalitățile alternative de rezolvare a conflictelor în celelalte domenii (M.A.R.C.)

În materia protecției drepturilor consumatorilor (Legea nr. 2251/1994): o comisie a fost creată în fiecare prefectură, pentru a rezolva, pe cale amiabilă, litigiile între furnizori și consumatori.

În dreptul bancar

Crearea în martie 1999 a instituției Mediatorului Bancar de Uniunea Băncilor Elene: autoritate independentă pentru litigiile dintre bănci și clienți (persoane fizice).

În dreptul social

Legea nr.1876/1990: crearea Organizației pentru Mediere și Arbitraj (OMED), instituție independentă destinate să soluționeze litigiile colective de muncă. Aceasta poate, de asemenea, la cererea angajatorilor, să rezolve litigiile individuale de muncă. Ca parte a acestei instituții, medierea este folosită mai mult decât arbitrajul. Această organizație este finanțată printr-un impozit plătit de organizațiile sindicale și patronale. Consiliul de administrație este compus prin decizie a Ministrului Muncii, pentru 4 ani. Mediatorii și arbitrii sunt aleși dintre avocații, economiști și experții angajați de Consiliul de Administrație. Ei acționează în conformitate cu Codul de etică al mediatorilor și arbitrilor și sunt plătiți de OMED. Medierea este inițiată de către părți.

Mediatorul este numit fie prin acord între părți, fie de OMED. În cazul în care părțile nu ajung la un acord, mediatorul poate propune propriile sale recomandări pentru a stimula progresul negocierilor.

UNGARIA

a) Legislația

Medierea este o metodă de soluționare a litigiilor juridice în vigoare în

Ungaria din 2003, pentru dreptul civil, iar începând cu 1 ianuarie 2007, pentru cauzele penale. Folosirea medierii ar trebui să crească rapid în următorii ani.

Posibilitatea de a folosi medierea în procedurile judiciare au fost introdusă în Ungaria prin Legea LV din 2002 care a intrat în vigoare la 17 martie 2003. Ea a privit, inițial, doar dreptul civil. De la 1 ianuarie 2007, datorită unui amendament, legiuitorul a adoptat Legea din 18 decembrie 2006 (Legea CXXII 2006), iar această procedură, de asemenea, se aplică în materie penală. Codul de procedură penală a fost modificat în consecință, prin adăugarea unui articol 221/A.

b) Formarea și originea profesională a mediatorilor

În materie civilă, cerințele pentru a deveni un mediator sunt:

- să depună o cerere scrisă la Ministerul Justiției, urmată de o procedură administrativă;

- să dețină o diplomă universitară și fi exercitat o activitate profesională în domeniul universitar de specializare timp de cel puțin 5 ani;

- să nu aibă antecedente penale.

Mediatorul este o persoană fizică sau o persoană juridică de drept privat (precum cabinetele de avocați) sau chiar o societate comercială sau fără personalitate juridică. Mediatorul primește un certificat validat de Ministerul Justiției. În practică, cei care ocupă aceste poziții sunt, cel mai adesea, sociologi, psihologi și avocați.

c) Deontologie

Mediatorii sunt pe lista (în prezent, câteva mii de nume) pe care Ministerul Justiției o pune la dispoziția părților care doresc să utilizeze medierea. Această listă este publicată în Jurnalul Oficial al

Justiției. Sunt impuse condiții de strictă confidențialitate mediatorilor, în timpul procedurii și după, indiferent de rezultatul acesteia.

IRLANDA

a) Legislație

Nu există legislație cu privire la mediere în general în materie civilă, dar începând cu ianuarie 2004 o Secție Comercială (*Commercial List*) a fost instituită pe lângă High Court of Ireland (tribunalul de primă instanță cu jurisdicție generală) pentru a permite judecătorilor să acorde părților o suspendare a procesului pentru un termen care să nu fie mai mare de 28 de zile, în vederea unei eventuale activități de mediere, conciliere sau arbitraj.

b) Definiție

Nu există definiție legală.

c) Formarea mediatorilor

Nu există o listă oficială a mediatorilor. Însă MII (Institutul Irlandez al Mediatorilor) publică lista mediatorilor săi în „Agreementul”, publicație bi-anuală a mediatorilor MII.

1. Sistem de educație public

- Universitatea Dublin (University College Dublin): învățământ de o zi pe săptămână care corespunde primei părți a programului de învățământ oferit de MII; prețul este de 1600 lire irlandeze.

- „Soluționarea conflictelor și mediere”: forma de învățământ seral cu o durată de 20 de ore și cost de 150 lire irlandeze.

2. Sistem de educație privat

- Institutul irlandez al mediatorilor (MII). Formare în două părți: o primă parte cu o durată de 60 de ore (din care

cel puțin 10 ore de simulare) contra unui cost de 700/1000 lire irlandeze; a doua parte consacrată practicii durează un an.

Candidatul trebuie să rezolve 12 cazuri de mediere din care primele 2 sunt co-mediate cu un mediator consacrat. Această practică „pe teren” este folosită în special în materie familială. Pentru a putea participa la acest curs, participanții trebuie să aibă cel puțin 25 de ani și să prezinte un cv care să explice educația deja acumulată și eventual experiența profesională.

La finele acestei pregătiri candidatul poate fi acreditat de către MII.

c) Centrele de mediere

Acestea sunt numeroase în dreptul familiei. În schimb, puține instituții se ocupă actualmente de medierea în dreptul comercial și social.

d) Metode alternative de rezolvare a conflictelor (M.A.R.C.) în alte domenii

În 2005, mediatorul „Ombudsman”, echivalentul mediatorului din Republica franceză, a soluționat 2.227 plângeri împotriva administrației publice, repartizate în modul următor:

- Colectivități locale: 748 (din care locuințe: 240 și autorizații de construire: 228);
- Ministerul sănătății: 447 (din care rezidente de pensionari: 129);
- Ministerul educației: 99
- Trezoreria publică: 124 (din care impozit pe venit: 93);
- Poliția: 86
- Ministerul afacerilor sociale: 287 (din care alocații pentru dependent: 127);
- Ministerul agriculturii: 241, din care plată unică (PAC): 82;

- 2.193 cazuri au fost rezolvate, 838 sunt pe rol la data de 31 decembrie 2006

Agenția pentru sprijin familial, care este un organism de conciliere familială care furnizează consiliere și mediere și oferă un forum de discuție familiilor aflate în conflict (copilărie, divorț, văduvie).

Biroul de rezoluție a conflictelor, Oficiul chiriilor rezidențiale private, stabilite la 1 septembrie 2004, este competent pentru divergențele între chiriași și proprietari.

Biroul de evaluare a prejudiciilor corporale, competent în caz de divergențe între asigurați și companiile de asigurare.

Tribunalul indemnizării victimelor, care administrează fondurile de indemnizare cu privire la responsabilitatea civilă atunci când aceasta nu face obiectul unei proceduri judiciare (este, de exemplu, cazul în care instituțiile publice sau private sunt implicate în caz de abuz sexual asupra minorilor).

Înainte de a deschide un caz înaintea Tribunalului muncii, echivalentul oficiului de muncă francez, orice angajat are obligația de a prezenta cazul Comisionarului Drepturilor („Rights Commissioner”) care deține funcția de inspector de muncă și mediator.

ITALIA

a) Legislație

➤ Concilierea judiciară obligatorie

Concilierea judiciară obligatorie în cadrul procesului: aceasta există în materie de dreptul muncii. În Italia, această materie ține de competența magistraților juriști profesionali întrucât

instituția oficiului de muncă este necunoscută. În dreptul muncii, judecătorul este obligat să încerce o conciliere în timpul audierii. Anterior, aceeași obligație de conciliere prealabilă există pentru toate procesele civile, dar ea a fost făcută facultativă ca urmare a constatării utilității sale.

Concilierea obligatorie în materie de dreptul muncii pare să dea rezultate bune pentru că e obligatorie prezentarea părților și oralitatea procedurii. Un studiu al jurisprudenței în Torino dezvăluie însă faptul că în apel concilierea este practică mai des atunci când angajatorul a câștigat cauza, ceea ce subliniază cu siguranță chestiunea inegalității părților.

➤ **Concilierea judiciară facultativă**

Deși Italia nu cunoaște mecanismul concilierii judiciare obligatorii în afara procesului, ea dispune însă, pentru toate litigiile civile, de un mecanism facultativ de conciliere înaintea unui judecător „de pace” (se poate compara această jurisdicție, *grosso modo*, cu cea a judecătorului francez ale cărui competențe în materie civilă se limitează la chestiuni de importanță scăzută). Totuși, succesul concilierilor facultative rămâne puternic atenuat, în primul rând din cauză că procedura contencioasă intră în competența judecătorilor profesioniști (cu alte cuvinte, în competența echivalentă celei a tribunalelor de prima instanță sau de instanță superioară în Franța). Pentru doctrină, aceasta ține de faptul că medierea nu funcționează decât în cazul unui litigiu de specialitate, ceea ce nu este cazul situației în discuție.

➤ **Concilierea extra-judiciară prealabilă**

Dreptul italian a elaborat numeroase mecanisme de conciliere sau mediere

extrajudiciare care sunt obligatorii înaintea oricărui proces. De exemplu, pentru unele litigii specifice de muncă, pentru sub-contractare (înaintea Camerei de comerț), pentru unele conflicte cu privire la furnizarea de telecomunicații. Nu există date numerice cu privire la rezultatul acestor mecanisme.

Reținem, de altfel, că dreptul italian nu conferă nicio forță obligatorie unei clauze contractuale de recurs obligatoriu la conciliere înaintea unei acțiuni litigioase.

Trebuie să mai semnalăm crearea unei concilierii facultative în materie de dreptul societăților (decretul din 2003), ce vizează organismele înscrise pe o listă oficială ținută de ministerul justiției, venind să garanteze un proces convenabil, contradictoriu, ce respectă secretul profesional. În această materie, o conciliere, odată omologată de către președintele tribunalului, obține efecte obligatorii, de exemplu pentru înscrierea unei ipoteci judiciare.

b) Definiția medierii

Proces ce vizează rezolvarea amiabilă a unui diferend între mai multe părți cu ajutorul activ al unei persoane terțe (numită mediator) aleasă de părți sau de o instituție. Propunerea de soluționare a conflictului nu leagă părțile; acestea singure pot să decidă care este angajamentul lor și să-l facă pe acesta obligatoriu prin semnarea unui acord.

Medierea implică un rol activ din partea mediatorului; lui îi revine funcția de a face clară părților situația lor legală, de a le ilustra consecințele juridice ale pozițiilor adoptate, de a le interpreta precedentele juridice în spețe similare pentru a le explica o eventuală atitudine a unui judecător chemat să tranșeze diferendul.

c) Originile profesionale ale mediatorilor

Mediatorii sunt, în general, avocați sau alți practicieni ai dreptului, dar și specialiști din anumite sectoare profesionale.

d) Formarea mediatorilor

Pentru moment nu există formare obligatorie pentru conciliatori. Totuși, conciliatorii care doresc să se înscrie pe liste sunt selecționați în funcție de anumite criterii minime (în special cunoștințele de drept, specializarea în anumite sectoare, cunoașterea tehnicilor de consiliere).

1. Forme de educație publică

Consiliul Superior al Magistraturii a organizat cursuri de formare în mediere ADR pentru avocați și magistrați (în particular pentru concilierea judiciară prevăzută pentru litigiile civile).

2. Forme de educație privată

• Camerele de comerț organizează cursuri de specializare pentru conciliatorii înscriși pe listele lor;

- Centre ADR;
- ISDACI

1. Universități private

- Univ. Gregoriană;
- LUMSA

a) Centrele de mediere

Există instituții publice și private care oferă serviciile lor (în jur de 10). Cele 102 Camere de comerț sunt foarte active. Ele au regulamente de arbitraj și conciliere; activitatea lor este coordonată de către *Uniocamere*.

b) Metode alternative de rezolvare a conflictelor (M.A.R.C.) în alte domenii

Diferite legi au fost recent adoptate pentru a integra medierea în diferite domenii ale dreptului:

În dreptul administrativ, Legea nr. 481 din 14 noiembrie 1995 „Norme în materie de concurență și reglementare a serviciilor de utilitate publică”.

În sectorul telecomunicațiilor, legea 249 din 13 iulie 1997 „Crearea autorității de garanții în materie de comunicații și norme în materie de sisteme de telecomunicații și de radio-televiziune”.

În materia dreptului muncii, decretul nr. 80 din 31 martie 1998 „Noi dispoziții în materie de organizarea și raportul muncii în administrațiile publice, de jurisdicție în conflictele de muncă și de jurisdicție administrativă”.

În sfârșit, Legea din 8 februarie 2006 nr. 54 propune o nouă formulă în ceea ce privește plasarea copiilor în caz de separare și divorț al părinților (plasare partajată „*affidamentocondiviso*”) și nu exercitarea exclusivă a autorității parentale în favoarea părintelui căruia copilul îi este încredințat. În acest context, judecătorul poate trimite părțile în fața unui mediator înainte de a se pronunța asupra procedurii de separare sau divorț.

LETONIA

a) Legislație

Medierea nu figurează în codul civil și face obiectul dezbatelor terminologice între experți.

Un experiment este pus în aplicare din iulie 2006 de către ministerul minorilor și al familiei în cadrul unui proiect pilot de mediere. Fiind gratuit, serviciul la care 23 de cupluri au apelat, este oferit în localurile ministerului de către un psiholog și un jurist ce își asumă rolul de mediator.

La oră actuală, codul civil (capitolul 27) prevede o procedură de conciliere, care se distinge de mediere, dar ale cărei metode prezintă similitudini cu

aceasta. Judecătorul are obligația să sugereze părților să înceapă o sesiune de mediere, în orice moment al procedurii.

- Dacă în contractul dintre părți se prevede astfel, părțile pot decide, de comun acord, să se adreseze unei curți de arbitraj permanente sau special constituite pentru cauza respectivă (partea D a codului de procedură civilă, cap. 61-66).

Primul tribunal de arbitraj a fost constituit în 1999. Azi, 130 de tribunale de arbitraj figurează în registrul întreprinderilor. Fiind restrânsă, competența lor nu poate fi solicitată în cazul spețelor legate de proprietăți imobiliare, de modificări ale registrelor de stare civilă, de conflicte între angajați și angajatori sau ce implică minori, statul sau municipalitatea. Stabilite prin regulament intern al curții de arbitraj, costurile legate de procedură sunt în responsabilitatea părților.

În timp ce în cadrul unei medieri mediatorul trebuie să permită părților să găsească soluția cea mai acceptabilă, o procedură începută în fața unui tribunal de arbitraj se termină cu o decizie executorie care, dacă nu e respectată de una din părți, poate determina cealaltă parte să facă apel înaintea unui tribunal regional. Procedurile de această natură sunt în creștere constantă (3.850 în 2003, 6.949 în 2005, 4.529 în prima jumătate a anului 2006).

b) Metode alternative de rezolvare a conflictelor (M.A.R.C.) în alte domenii

Decizia 71/1 din 27 noiembrie 2002 a asociației băncilor comerciale și un regulament intern din 23 noiembrie a camerei de industrie și comerț sunt cele două texte care prevăd recursul la mediere.

A. Din februarie 2002, asociația băncilor comerciale numește pentru trei ani un mediator care funcționează în cadrul tribunalului de arbitraj al asociației. Deciziile acesteia iau forma unor recomandări. Mediatorul are competență pentru litigiile între un client și bancă însă cu privire la transferurile și tranzacțiile realizate pe cale electronică și al căror total nu exced 50.000 lat (71.430 euro).

B. Un consumator poate sesiza (solicita) mediatorul băncilor comerciale numai dacă banca sa nu dă curs plângerii lui în termen de o lună. El nu poate face această sesizare dacă a depus deja o plângere la centrul de protecție a consumatorilor sau dacă un dosar a fost deschis la curtea de arbitraj. Reclamantul poate fi o persoană fizică sau juridică, cu excepția instituțiilor financiare și de credit. În 2006, mediatorul băncilor comerciale nu a primit decât trei plângeri, din care una a fost respinsă pe motiv de nerespectare a procedurii.

C. Regulamentul camerei de industrie și comerț prevede că, în afara cazului când părțile se pronunță în sens contrar, o procedură condusă de mediator nu poate dura mai mult de trei luni. Locul unde se țin sesiunile de mediere este curtea de arbitraj de pe lângă ICC (International Chamber of Commerce).

D. Procedura se declanșează ca urmare a depunerii plângerii la secretariatul curții de arbitraj menționând părțile în cauză, obiectul litigiului și valoarea sa estimată. Dacă cealaltă parte implicată nu își dă acordul pentru mediere la sfârșitul unui termen de 10 zile, procedura e anulată.

În cazul în care cele două părți sunt de acord, unul, doi sau trei mediatori sunt numiți, sau de către ICC singură,

sau de către părți împreună cu ICC. Acestea le aparține prerogativa de a elabora cadrul procedurii conform cu regulile ICC și cu acordul părților.

Excluzând cazul în care părțile își dau acordul, sesiunile de mediere se derulează cu ușile închise și mediatorul are dreptul să întâlnească separat părțile. Mediatorul, părțile și secretariatul ICC nu pot să divulge nicio informație obținută în timpul medierii cu privire la această procedură, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Procedura de mediere se termină dacă părțile găsesc o soluție pentru conflictul lor, dacă una din părți nu plătește costurile medierii sau dacă mediatorul se declară în imposibilitatea de a conduce procedura.

În caz de eșec, cazul poate fi trimis curții de arbitraj și mediatorul poate deveni arbitru. Decizia pe care o va lua în acest caz are forță obligatorie.

LUXEMBURG

a) Legislație

Luxemburgul are o disciplină juridică cu privire la mediere numai în materie penală și administrativă. În materie civilă, comercială și familială nu există decât inițiative private.

Doar un regulament „Grand-ducal” din 10 noiembrie 2006 (RGD) vizează înțelegerea „persoanelor fizice și morale ce întreprind sau exersează o activitate de mediere”.

În conformitate cu Legea din 8 septembrie 2003 procurorul statului poate să propună sesiuni de mediere în baza articolului 24 al codului de instruire criminală, prealabil deciziei sale cu privire la acțiunea publică.

Medierea administrativă a fost instituită prin legea din 22 august 2003. Mediatorul administrativ este atașat pe

lângă Camera deputaților și are misiunea de a primi reclamațiile cu privire la funcționarea administrației de stat.

b) Definiție

Centrul finanțelor și medierii SA definește medierea ca o metodă de reglementare amiabilă a conflictelor cu ajutorul unui terț neutru: mediatorul.

c) Formare

Nicio informație cu privire la formarea mediatorilor nu a fost înregistrată.

d) Centre de mediere

În domeniul medierii comerciale, un singur centru luxemburghez poate fi semnalat: Centrul finanțelor și medierii SA (în special pentru sectorul financiar și bancar).

Uniunea luxemburgheză a consumatorilor intervine în numeroase domenii cu scopul de a găsi o soluționare a litigiilor fără a recurge la sistemul judiciar, și fără ca o procedură specifică să fie prevăzută (uniunea consumatorilor este activă în domeniul construcției).

În materie civilă, socială și comercială, o inițiativă privată a fost realizată în 2004 de către Baroul de Luxemburg, Camera de comerț și Camera meseriilor sub forma unei asociații fără scop lucrativ, CMBL, care are ca scop, în baza unei participări voluntare și confidentiale, de a finaliza soluționarea amiabilă a unui conflict.

În materie socială și familială, organizații caritative, de asemenea, recurg la mediere.

e) Metode alternative de rezolvare a conflictelor (M.A.R.C.) în alte domenii

Articolul 58 din Legea din 5 aprilie 1993 relativ la sectorul financiar stabilește competența Institutului monetar luxemburghez (IML) pentru a primi reclamații de la clienții persoanelor supuse supravegherii sale și pentru a interveni pe lângă aceste persoane pentru a regla amiabil reclamațiile. IML intervine în calitate de autoritate publică. Începând din 1 ianuarie 1999 Comisia de control a sectorului financiar se ocupă de aceste reclamații.

Legea din 8 decembrie 2000 în materie de prevenire a îndatorării excesive a introdus o procedură de mediere.

Comisia de mediere sesizată de debitor propune acestuia și creditorilor acestuia un plan de redresare elaborat de serviciul de informare și de consiliul asupra îndatorării excesive.

Această comisie este compusă din 6 membri, din care 2 reprezentanți ai statului, 2 persoane competente în materie de împrumut și 2 persoane competente în domeniul luptei împotriva îndatorării excesive.

Toți membrii sunt numiți de ministrul familiei și solidarității familiale.

În fine, trebuie menționat Ombudsman-ul, care e un mediator în serviciul cetățenilor.

De când a intrat în activitate la 1 mai 2004, mediatorul Marelui Ducat al Luxemburgului (instituit de legea din 23 august 2003, publicată în 3 septembrie) a obținut 1.847 de reclamații formale (953 în 2005 + 984 în 2006) din care multe relative la „practici incompatibile cu buna funcționare a administrației publice”.

Domeniile de competență sunt:

- Dreptul securității sociale (asigurarea pentru boală-invaliditate, indemnizație șomaj, acces la fondul

național de solidaritate, contestarea opiniilor medicilor specialiști) - 547 de reclamații (273 în 2005 + 274 în 2006), adică 30%;

- Afaceri comunale (locuințe, constructive și urbanism) 319 de reclamații (182 în 2005 + 137 în 2006), adică 30%;

- Fiscalitate: 208 de reclamații (100 în 2005 + 108 în 2006), adică 11%;

- Dreptul străinilor (imigrare, azil politic, premise de muncă): 199 de reclamații, adică 11%;

- Administrarea justiției (prea lent) a dat naștere la 81 de reclamații (42 în 2005 + 39 în 2006), adică 4%.

MALTA

a) Definiție

Definiția legală a medierii: „proces în cursul căruia mediatorul facilitează negocierile între părți pentru a le ajuta a soluționa conflictul lor în mod voluntar.

b) Formare

Medierea în materie civilă a făcut obiectul unei singure legi din 16 decembrie 2003 care dispune că înaintea oricărei separări, părțile trebuie să consulte un mediator și că un caz nu poate fi prezentat în fața unei instanțe decât dacă medierea a eșuat. În acest cadru medierea este obligatorie.

O a doua lege din 21 decembrie 2004 definește atribuțiunile unui mediator, îi precizează drepturile și obligațiile, cât și structura generală a medierii.

c) Centre de mediere

Textul legii a creat „Centrul de mediere al Maltei” a cărui funcție este de a recruta mediatori.

d) Deontologie

Mediatorul este supus secretului profesional; nimic din întâlnirile sale sau din comunicațiile lui nu poate fi făcut public și nici nu poate fi dezvăluit judecătorului decât dacă părțile acceptă acest lucru în scris. Singurul fapt care îi este comunicat judecătorului este obținerea unui acord sau eșecul obținerii acestuia.

NORVEGIA

a) Legislație

Medierea în Norvegia are ca baze științifice teoriile lui Nils Christie.

Medierea penală face obiectul unei legi din 1992 când prin decret guvernamental s-a stabilit un serviciu național sub autoritatea ministrului justiției pentru abordarea prin mediere a unor infracțiuni (de exemplu: conflicte relative la învecinare, conflicte de muncă, furturi, agresiuni asupra bunurilor sau persoanelor, probleme financiare).

Înțelegerea permisă prin mediere obligă vinovatul să indemnizeze sau să presteze munci în interesul victimei.

După o lungă perioadă de experimentare (1997) Parlamentul norvegian este pregătit să aprobe o lege nouă a medierii în materie civilă. Începând din 1 ianuarie 2007 toate tribunalele de primă sau a doua instanță vor utiliza medierea în materie civilă.

Noua lege (Dispute Act 2005/90) prevede patru forme de rezolvare a unui conflict, forme alternative procedurii ordinare:

- Medierea extrajudiciară (tribunalul are rolul limitat de a indica părților mediatorul la ale cărui servicii acestea vor apela)
- Consiliul de conciliere

- Mediere
- Mediere judiciară

În materie civilă, aceeași judecători pot să exercite atribuțiile unui mediator chemat să tranșeze litigiul în cazul în care negocierile eșuează. Pentru numeroși judecători acest lucru nu este dezirabil.

b) Formarea mediatorilor

Judecătorul care exercită atribuțiile de mediator beneficiază de o instruire scurtă de trei zile; unii judecători mai motivați vor urma o pregătire în străinătate.

Similar, mulți avocați au urmat pregătiri (instruiri) scurte de trei zile.

c) Metode alternative de rezolvare a conflictelor (M.A.R.C.) în alte domenii

În Norvegia există o formă de mediere specială în materie familială. Un psiholog este ales ca și co-mediator (pe lângă un judecător) și, după o primă întâlnire, protagoniștii dispun de două sau trei luni pentru a găsi un acord. În mod excepțional, o a treia întâlnire poate fi organizată între mediatorii și părți.

ȚĂRILE DE JOS

a) Legislație

În legislația națională actuală, reglementarea concilierii și medierii este inclusă în Codul de procedură civilă, însă la ora actuală Țările de Jos nu cunosc o legislație specifică cu privire la medierea convențională.

Parlamentul a decis în ianuarie 2006 să introducă un sistem structural de mediere judiciară în cele 19 tribunale ale Țărilor de Jos. Măsura de trimitere la mediere a fost aplicată în 7 tribunale

începând din 1 aprilie 2005 și în 11 începând din 1 octombrie 2005.

Implementarea medierii se găsește actualmente într-un moment de turnură. Începând din luna aprilie 2007 toate tribunalele din Țările de Jos au un serviciu oficial care îndrumă justițiabilii spre mediere. O campanie este în curs pentru a face cunoscute marelui public posibilitățile medierii judiciare.

Fiecare tribunal are biroul său de mediere, sub îndrumarea unui magistrat responsabil a face legătura cu mediatorii după ce un litigiu a fost trimis spre mediere.

Judecătorul poate propune părților să recurgă la mediere. Aceasta nu are caracter obligatoriu și acordul părților este necesar. Biroul de mediere al tribunalului poate să ajute părțile să aleagă un mediator. Există o listă de mediatorii selecționați de departamentul justiției.

b) Formare

În plus, aproximativ 700 de judecători și secretare au fost instruiți în tehnica de informare a părților asupra medierii și a le ajuta în a alege medierea.

În prezent mai mult de 500 de mediatorii sunt înscriși pe listele tribunalelor regatului.

În plus un manual destinat judecătorilor a fost publicat. Această carte este chiar și tradusă în engleză.

Mediatorii sunt selecționați în funcție de criteriile următoare:

- Înscriere pe listele NMI (Nederland Mediation Institute)
- Formare în mediere
- Practică în mediere (5 medieri minimum)
- Participare obligatorie la reuniuni de discuții cu alți mediatorii

- Întocmirea de dări de seamă

Formarea privată este garantată de numeroase centre: Amsterdam ADR Prject, Cenrum voor Conflicthantering, Hans der Hoeven en Hans Loots, Mediation and training Network the Lime Tree, Merlijn Mediations BV, NIP Dienstencentrum, Vereniging Van Advocaat – Scheidingsbemiddelaars, SRA Academie, SVIC School voor Coaching.

c) Definiție

NMI propune definiția următoare (conform cu regulile de mediere NMI): procesul prin care părțile încearcă să rezolve amiabil litigiul lor cu asistența unui mediator.

Termenul de conciliere nu este utilizat în Țările de Jos.

d) Originea profesională a mediatorilor

Mediatorii au origini profesionale foarte variate: avocați, juriști, notari, psihologi, muncitori sociali, contabili.

e) Deontologie

NMI a stabilit un regulament de mediere intitulat „Reguli de Mediere” și un cod de conduită al mediatorilor „*Rules of conduct for Mediators*” care precizează derularea medierii și care definesc principiile înainte să fie respectate de mediator. Putem cita:

- mediatorul poate fi desemnat de către părți sau dacă ele cer de către NMI.
- mediatorul trebuie să fie independent, imparțial și să respecte strict confidențialitatea
- poate fi asistat de către o persoană cu acordul părților
- acestea pot fi ascultate separat de către mediator
- ele nu sunt ținute pentru a fi prezentate la mediere și pot să fie

reprezentate de avocatul lor în mod corespunzător mandatat.

f) Centrele de mediere

Nederland Mediation Institut (NMI): instituție privată

Biroul național al Medierii juridice: instituție publică.

g) M.A.R.C în alte domenii

Medierea familială este dezvoltată în mod particular în Țările de Jos, în special în cadrul procedurilor juridice de divorț.

Pentru medierile convenționale, părțile pot găsi mediatori în numeroase domenii: conflicte în dreptul muncii, al familiei, drept administrativ, al mediului...

PORTUGALIA

a) Legislație

Nu există legislație despre medierea comercială și socială.

Însă legea nr. 78/2001 din 13 iulie 2001 despre judecătoria de pace a stabilit reguli generale despre mediere.

Părțile aleg ele însele un mediator pe lista ținută de judecătorul de pace respectat.

Mediatorii colaborează cu judecătoria de pace în tot acest tip de conflict, chiar când aceasta nu este de competența judecătorilor de pace. Dacă părțile reușesc să cadă de acord, judecătorul de pace competent pentru litigiu, trebuie să omologheze acordul sau, în caz de eșec al medierii, poate fie să încerce o conciliere personal, fie să judece (art. 56 și 26).

b) Definiție

Legea nr. 78/2001 (despre competența judecătorilor de pace) stipulează în articolul 35:

„Medierea și rolul mediatorului”.

– Medierea este o manieră extrajudicială de a rezolva litigiile, de natură privată, informală, confidențială, voluntară și non contencioasă, unde părțile, prin intermediul participării lor active și directe, sunt ajutate de către un mediator să găsească, prin ele însele, o soluție negociată și amiabilă a conflictului care le opune.

- Mediatorul este un terț neutru, independent și imparțial, deposedat de puterea de a impune părților o decizie constrângătoare.

- Mediatorul este competent să organizeze și să dirijeze medierea, punând pregătirea sa teoretică și cunoștințele practice în serviciul părților care au ales voluntar intervenția sa, căutând să atingă cel mai bun rezultat util și cel mai just pentru a obține un acord satisfăcător.

c) Formarea mediatorilor

Formarea mediatorilor, cu toate că făcută de instituții private, trebuie să aibă recunoașterea Ministerului Justiției.

d) Deontologie

Indicatorii de deontologie sunt expuși în Legea 78/2001 despre justiția păcii, la art. 30:

- Mediatorii care colaborează cu judecătoria de pace sunt profesional independenți, autorizați legitim să furnizeze serviciile de mediere.

- În afara exercițiului funcțiunii, mediatorul trebuie să procedeze cu toată imparțialitatea, independența, credibilitatea, competența, confidențialitatea și diligența.

- Mediatorii nu pot să-și exercite meseria lor de avocat în fața judecătorului de pace pe lângă care ei furnizează serviciul de mediere.

Cât despre remunerare, art. 36 al Legii 78/2001 ne spune: „Remunerația mediatorului este atribuită pe caz de mediere, independent de numărul ședințelor realizate, și valoarea acestuia este fixată prin tutela guvernamentală competentă în domeniul justiției.”

e) Centrele de mediere

În materie familială medierea este un proces în dezvoltare: un centru de mediere familială a fost creat prin decizia ministerială n. 12.368/97 în data de 9 decembrie 1997, centru a cărui activitate se limitează la regiunea din Lisabona și la orașul Coimbra.

Pentru litigiile de consum, legea din 31 iulie 1996 n. 24/96 reglementează litigiile consumației și decretul din 4 mai 1999 n. 146/99 a reglementat Centrele de rezolvare... extrajudicială a conflictelor de consum care trebuie să fie înscris pe lângă Institutul Consumatorului.

Medierea este un proces utilizat pe larg: crearea în 1989 a unui centru de arbitraj al conflictelor de consum a orașului Lisabona, din 1995 acest centru a reglat 70% din cazuri prin recurs la mediere. Acest tip de centru există de asemenea la Porto. Identificăm în mod egal „Centro de Arbitragem de Conflictos de Consumo de Coimbra”, „Centro de Arbitragem de Conflictos de Consumo do vale Do Ave de Faro”, „ Centro de Arbitragem do sector Automovel”.

f) Dreptul muncii

În domeniul social regăsim medierea în materie de dreptul muncii, dar în afara jurisdicției, stabilite prin protocoale ale asociațiilor de muncitori și de antreprenori sub egida Ministerului Justiției.

Judecătorii având competență în materie de dreptul muncii recurg frecvent la conciliere (mai des ca judecătorii civili în general), cu un mare succes pacificator.

g) Penal

Parlamentul este pe cale să ia în considerație o propunere de lege despre medierea penală cu supervizarea ministerului public (pentru faza de anchetă).

REPUBLICA CEHA

Legislație

În drept privat, recursul explicit la mediere intervine doar în dreptul familiei, conform dispoziției paragrafului 12, alineatul 1 din Legea nr. 359/1999 privind protecția socială și juridică a copiilor. În realitate, recursul obligatoriu la mediere se referă mai degrabă la problemele legate de viața cotidiană. Acest mod alternativ de reglare a conflictelor rămâne facultativ.

ROMÂNIA

a) Legislație

În România, medierea în materie civilă și comercială este la început.

Dispozitivul legislativ a fost adoptat abia în mai 2006, cu Legea nr. 192/2006 despre medierea și organizarea profesiei de mediator.

În materie de drept civil și comercial, medierea este posibilă în toate cazurile în care legea nu dispune altfel, și judecătorul informează părțile de posibilitatea de a face recurs. El poate, de asemenea, să-i sfătuiască să facă recurs, dar nu îl poate impune.

Părțile pot recurge la mediere înainte precum și în timpul procesului. Mediatorul este ales de comun acord între părți. Este o „persoană autorizată”

care beneficiază de aprobarea consiliului de mediere, în sprijinul regularizării profesiei.

b) Definiție

Primul articol al acestei legi din mai 2006 stipulează că „medierea este o modalitate facultativă de rezolvare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate de imparțialitate și de confidențialitate”.

c) Deontologie

Statutul mediatorului este cel al unei profesii liberale, apropiat celor al notarilor publici. El este remunerat de către clienții săi în cadrul unui contract de mediere. Cheltuielile nu pot, actualmente, să fie luate ca sprijin în cadrul ajutorului juridic.

Dispozitivul fiind foarte nou, ministerul justiției e încă în faza de promovare a medierii pe lângă profesioniști (înfrățirea instituțională Phare „light” este în curs, condusă de austrieci).

Acompanierea negocierilor și sprijinul mediatorului au un caracter confidențial față de terți. Ei nu pot fi folosiți ca probe în procedurile juridice sau arbitrale cu excepția când este convenit de către părți sau prevăzut de lege. Mediatorul are obligația să păstreze secretul în legătură cu toate informațiile și toate documentele care au fost întocmite sau primite în cursul activității sale de mediere chiar dacă nu mai are funcția de mediator .

Mediatorul trebuie să informeze participanții la procedura de mediere despre obligația de a menține confidențialitatea și poate cere în acest sens să se semneze un acord de confidențialitate.

d) M.A.R.C. în alte domenii

Domeniile în care procedura de mediere este cel mai des utilizată actualmente pentru a rezolva conflictele, sunt domeniul comercial și domeniul dreptului muncii (mediere pentru concluzia convențiilor colective la nivel național, de ramură sau întreprindere).

SUEDIA

a) Legislație Mediere juridică

Codul de procedură suedez face referire despre mediere în capitolul 42, secțiunea 17; tribunalul trebuie să depună diligențe pentru a permite rezolvarea pe cale amiabilă litigiului.

În plus, judecătorul are posibilitatea să numească un mediator.

Utilizarea acestor dispoziții depinde de formarea judecătorului. Dacă judecătorul își apropie însuși părțile el nu poate fi prea activ, cu riscul de a părea parțial de unde reticența unor judecători să utilizeze această dispoziție. Dacă judecătorul dorește să numească un mediator aceasta trebuie să se facă cu acordul părților pentru că el nu poate forța partea recalcitrantă să meargă în fața mediatorului.

Practica medierii juridice este foarte dezvoltată în Suedia și procentajul de reușită este în mod particular satisfăcător.

Guvernul a introdus în 2005 noi dispoziții în codul de procedură juridică care nu fac referință la mediere. Totuși, o evaluare a acestui mod de rezolvare al conflictelor este în curs în cadrul reflexiei despre proiectul de directivă europeană.

Medierea convențională

Nu există legislație specifică pentru medierea convențională.

b) Definiție

Nu există definiție legală: termenii de mediere și conciliere nu sunt diferiți. În practică, cel de mediere este cel mai folosit: medierea este descrisă ca orice intervenție a unui terț pentru a rezolva un litigiu precizându-se că acest terț nu are puterea să facă această decizie obligatorie.

Medierea comercială este o practică încă puțin răspândită.

c) Originea profesională a mediatorilor.

Nu există o listă oficială a mediatorilor.

În schimb Institutul de mediere a Camerei de comerț din Stockholm recomandă mediatorii, după competențele lor și natura litigiului.

Mediatorii sunt în general juriști, avocați și chiar judecători, câteodată oameni de afaceri sau experți în anumite domenii profesionale.

d) Formare

Formare publică

Administrația Tribunalului Curții asigură o formare permanentă pentru judecători.

Formare universitară

Cursuri de mediere sunt ținute la Universitatea din Lulea și Goteborg. Un curs la universitatea din Stockholm organizează stagii de formare privind medierea.

e) Deontologie

Nu există deontologie și nici reguli oficiale speciale.

Totuși, o **Reglementare a medierii** servește de referință.

Această reglementare de mediere emisă de la **Institutul de mediere a Camerei de comerț** din Stockholm. Regulamentul stipulează că mediatorul

trebuie să fie imparțial și independent. În plus, avocații trebuie să respecte propriile lor reguli deontologice când acționează în calitate de mediatorii în lipsa cărora ar putea fi sancționați de Consiliul Ordinului.

f) Centre de mediere

Institutul de mediere a Camerei de comerț din Stockholm care funcționează din aprilie 1999 este singura instituție de mediere în materie comercială. Ea a adoptat un regulament de mediere care se aplică tuturor litigiilor interne și internaționale.

Practica medierii s-a dezvoltat în mod egal în cercurile de afaceri din Goteborg cu redactarea clauzelor tip de mediere care se pot înrudi... unui regulament de mediere.

On recense trei alte organizații pentru mediatorii dar care nu au o vocație specific comercială: Foreningen for Medling i Sverige, Medlarkollegiet, Institut de mediere în dreptul muncii (Biroul central din Stockholm).

g) M.A.R.C. –urile în alte domenii

Există dispoziții speciale de mediere în anumite domenii de drept (În materie de drept al autorului, în materie de telecomunicație, în materie locativă).

În dreptul muncii: în iulie 2000, o lege a inaugurat Institutul de mediere al statului (înlocuind fostul Birou de conciliere). Acest institut trebuie să intervină în conflictele colective (interzicerea grevei, de exemplu), institutul numește mediatorii începând cu o listă oficială pe care o stabilește pentru un an. Institutul poate în mod egal să intervină pentru a facilita reglementarea conflictelor individuale ale muncii în care se opun o PME și un angajat de-al său.

ELVEȚIA

a) Legislație

Elveția este un Stat federal ale cărui 26 coduri cantonale de procedură civilă sunt condamnate în curând să dispară în fața unificării federale a procedurii civile elvețiene (PCS).

În schimb, cele 26 legi de organizare juridică vor supraviețui rațiunii autonomiei normative cantonale: această coexistență va pune probleme pentru că, de acum înainte, riscăm să găsim în Elveția dispoziții relative la ADR, atât în procedura civilă cantonală cât și în legea federală a organizației, când răspândite în cele două legislații.

b) Definiție

Medierea în Elveția este considerată ca o *negociere facilitată* de un terț.

Trei concepte apar legate de mediere: concilierea (fie extrajudicială, fie juridică), arbitrajul și serviciile de ombudsman (de exemplu, în materie de contracte bancare, de asigurări de voiaj).

c) Concilierea

Deși deseori magistrații elvețieni confundă conceptual *medierea* și *concilierea*, ultima se întâlnește sub 2 forme juridice în majoritatea codurilor cantonale;

- tentativa prealabilă de conciliere (în 23 cantoane din 26) este o procedură derivată a Constituției franceze din 1790. Ea prevede separarea persoanelor și a rolurilor: magistratul conciliator (și anume judecătorul de pace) nu judecă în caz de eșec, sau cel puțin, nu în mod necesar.

- concilierea în cursul procesului: judecătorul de fond se transformă în conciliator dar, în caz de eșec, el trebuie să decidă.

- Aceste două sisteme coexistă deseori în cantoane, dar această coabitare încurajează ambiguitatea mai sus denunțată chiar la subiectul concilierii despre conceptul de reconciliere

d) Formarea

Formarea mediatorilor este în mod esențial asigurată de instituții private; în plus, recent, anumite universități au luat inițiative în acest sens (St. Gall, Neuchatel).

Doar legea organizației cantonului din Geneva fixează criteriile de calificare și de formare pentru mediatorii ce figurează pe tabla oficială.

e) Centrele de mediere

Patru organizații sunt în mod particular active în materie de formare, de deontologie, de reglementare a profesiei:

- Federația elvețiană a avocaților
- Federația elvețiană a asociațiilor de mediere
- Camera elvețiană de mediere
- GEMME - Elveția

REGATUL UNIT: ANGLIA

a) Legislație

Medierea nu este vizată de un text anume. Și totuși, sistemul judiciar civil englez se bazează pe principiul conform căruia prezentarea unui caz în fața instanței este ultima opțiune. Părțile sunt, deci, puternic încurajate să recurgă la mediere, în special de când au intrat în vigoare noile reguli de procedură civilă, în 1999 (Civil Procedure Rules – CPR).

Acestea impun tribunalelor să „gestioneze activ dosarele”, ceea ce implică, în particular, faptul de „a încuraja părțile să recurgă la procedurile alternative de rezolvare a conflictelor dacă tribunalele consideră

acest fapt potrivit, și să faciliteze utilizarea acestor proceduri”. În plus, reguli generale cu privire la costurile de procedură cuprinse în CPR tind să încurajeze medierea. De fapt, stabilind costurile judiciare, tribunalul trebuie să ia în considerare „eforturile efectuate, dacă e cazul, înainte și după proces, pentru a încerca să soluționeze conflictul”.

b) Definiție

Medierea este în general definită ca fiind căutarea unui acord între părți, fără obligația obținerii acestuia, sub egida unui terț imparțial care acționează ca un purtător de mesaje între părți. Dacă un acord este efectiv găsit, acesta este pus în scris și semnat de cele două părți și de mediator. Totuși, nu este posibil să se ceară instanței executarea acordului decât dacă părțile decid înaintarea acordului unei instanțe cu scopul de a-l face contract obligatoriu (omologare).

c) Deontologie

Mediatorii nu pot comunica informații terților decât cu acordul expres al părților. Pe de altă parte, ceea ce este spus în curs de mediere nu poate fi reprodus mai târziu în fața unui tribunal în cazul în care medierea a eșuat. Acest aspect nu se aplică totuși datelor factuale așa cum ar fi informațiile relative la veniturile și bunurile părților. De asemenea, dacă se constată că cineva a suferit răni serioase sau este supus riscului unui tratament nepermis, mediatorul are obligația să informeze poliția sau serviciile sociale.

d) Centre de mediere

Numeroase organizații comerciale oferă servicii de mediere. În plus, de

un deceniu încoace, Her Majesty Court Service (HMCS), în parteneriat cu acest sector, a început să instaureze servicii de mediere în unele din cele mai importante centre judiciare (Court centres) ale Regatului Unit, care oferă la prețuri moderate sesiuni de trei ore cu un mediator.

Un serviciu de asistență telefonică (www.nationalmediationhelpline.co.uk) a fost de altfel introdus la sfârșitul anului 2004, pentru a răspunde la întrebările generale asupra medierii, întrebări ce pot să provină din partea publicului, întreprinderilor și juriștilor, dar și a tribunalelor. Acest serviciu pune în legătură persoanele interesate, după caz, cu mediatorii profesioniști acreditați. Beneficiile acestei centralizări administrative și procentajul de reușită ridicat (85% la data de 31 decembrie 2005) au condus HMCS să ia în considerație introducerea unui serviciu de mediere în toate *County Courts*.

Numeroase proiecte-pilot, fără costuri pentru utilizatori, au fost de asemenea elaborate pentru a permite rezolvarea litigiilor ce implică sume mici, cu servicii de mediere internalizate sau externalizate după caz, în special la Manchester, Exeter, Reading și la Wandsworth.

e) Metode alternative de rezolvare a conflictelor (M.A.R.C.) în alte domenii

Se poate face apel la un mediator în numeroase domenii cum ar fi dreptul familiei, dreptul muncii, problemele de învecinare, litigiile civile și comerciale, diferendele ce implică persoane care necesită educație specializată, sau cazurile de responsabilitate delictuală în domeniul medical (clinical negligence).

REGATUL UNIT: SCOȚIA

a) Legislație

În Scoția, un serviciu de conciliere și arbitraj există din 1896 sub denumirea de ACAS (Advisory, Conciliation and Arbitration Service). Până în 1974 acest serviciu era susținut de guvern. Acum el este structurat ca o organizație independentă.

În 1995 o lege ce vizează medierea familială a intrat în vigoare în care se specifică posibilitatea sau nu de a introduce în procesul obișnuit informații obținute în curs de mediere.

În general, tribunalele sesizate chiar și pentru dispute civile și comerciale țin cont de faptul că părțile au făcut eforturi reale pentru a se înțelege.

Există o evoluție continuă a ADR în toate domeniile (sociale, comerciale, familiale, administrative și chiar penale).

Împotriva faptului că legea încurajează mult medierea, părțile nu pot fi obligate să recurgă la mediere. În schimb, un judecător care e chemat ulterior să tranșeze litigiul, poate să ia în considerare refuzul părților de a se prezenta în fața unui mediator.

b) Definiție

Găsim în Scoția definiția Academiei britanice conform căreia medierea aparține familiei ADR, adică „orice metodă de soluționare a unui litigiu prin acord mutual și nu printr-o decizie impusă și constrângătoare”.

c) Originile profesionale ale mediatorilor

În materie comercială, mediatorii sunt acreditați de mai multe organisme specializate cum ar fi serviciul de mediere al Law Society scoțiene. Acest

organ, de exemplu, acreditează avocați care au urmat instructaje (formări) în ceea ce privește tehnicile de mediere. Membrii acestui organism sunt în general profesioniști (avocați, asistenți sociali și profesioniști din domeniul serviciilor de sănătate).

d) Formarea mediatorilor

Baroul, universitatea britanică a mediatorilor familiari, și mai multe universități oferă cursuri de formare și formează mediatorii.

e) Deontologie

Fiecare din organismele angajate în formarea mediatorilor are propria metodă de formare și propriul cod de conduită. Fiecare din aceste organisme respectă standarde minime și urmează programe de formare profesională continuă.

f) Centrele de mediere

Avocații au organizat un serviciu de mediere familială în 1994: este vorba de CALM, grup de specialiști de dreptul familiei recunoscut de baroul scoțian (în prezent 56 de avocați sunt acreditați).

Baroul scoțian a inaugurat un serviciu ADR numit „Accord” pentru soluționarea amiabilă a conflictelor în materie comercială (în momentul de față sunt 20 de avocați specializați în medierea comercială).

g) Metode alternative de rezolvare a conflictelor (M.A.R.C.) în alte domenii

Experiența cea mai remarcabilă vine de la organismul numit ACAS care își concentrează activitatea în principal asupra cazurilor ce urmează să fie prezentate în fața tribunalelor specializate în dreptul muncii. Grație

acțiunii sale, concilierea rezolvă 75% din conflictele de muncă ce îi sunt înaintate.

Putem, de asemenea, aminti legea asistenților sociali (1968) care a creat sistemul cunoscut sub numele de *Comisia pentru copii* și care prevede

ADR în cazurile în care sunt implicați copii cu vârsta de până la 16 ani.

Traducere și adaptare realizate de Ștefania Marinescu, Dragoș Călin și Gabriela Calbureanu